Gemeente Midden-Delfland

cittaslow

Omgevingsvisie 1.0

Midden-Delfland

Behoud door duurzame ontwikkeling

PROJECT

Omgevingsvisie Midden-Delfland

Projectnummer: SR200002

INITIATIEFNEMER

Gemeente Midden-Delfland

Anna van Raesfeltstraat 37

2636 HX Schipluiden

gemeente@middendelfland.nl

OPSTELLER

Gemeente Midden-Delfland, Buro SRO, Over Morgen

Contactpersoon gemeente Midden-Delfland: Albert Hoeksema

Contactpersoon Buro SRO: Krijn Lodewijks | John van de Zand

Contactpersoon Over Morgen: Tjakko Dijk

DATUM & STATUS

VAST TE STELLEN | 29 september 2021

Inhoud

Hoofdstuk 1 | Inleiding 5

1.1 Dit doen we 5
1.2 Omgevingsvisie 1.0 5
1.3 Achtergrond omgevingsvisie 7
1.4 Samenhang met andere overheden 7

Hoofdstuk 2 | Context en analyse 9

2.1 Historie en ontwikkeling 9
2.1.1 Landschap 9
2.1.2 Dorpen 9
2.2 Dit is Midden-Delfland 10
2.2.1 Midden-Delfland in Nederland en de regio 11
2.2.2 Cittaslow 13
2.2.3 Ons buitengebied 13
2.2.4 Onze dorpen en onze inwoners 17
2.2.5 Regionaal bedrijventerrein Harnaschpolder 21
2.3 Trends, ontwikkelingen en opgaven 22
2.3.1 Omgevingskwaliteit en leefbaarheid 23
2.3.2 Duurzaamheid 24
2.3.3 Gebruikswaarde 24

Hoofdstuk 3 | Visie Midden-Delfland 2040 25

3.1 Midden-Delfland (in de regio) 25
3.1.1. Omgevingskwaliteit en leefbaarheid 25
3.1.2 Duurzaamheid 27
3.1.3 Gebruikswaarde 30
3.1.4 Cultureel erfgoed 30
3.2 Ons buitengebied 31
3.2.1 Waardevol Bijzonder Provinciaal Landschap behouden en versterken 31
3.2.2 Grondgebruik 33
3.2.3 Duurzame melkveehouderij 33
3.2.4 Emissieloze, duurzame tuinbouwclusters 34
3.2.5 Wederkerigheid stad – land 35
3.2.6 Landschap en energie & infrastructuur 35
3.2.7 Ruimtelijke kwaliteit 36
3.3 Onze dorpen 36
3.3.1 Wonen en leefbare dorpen 36
3.3.3 Openbare ruimte in de dorpen 39
3.3.4 Functies in de dorpen 40
3.3.5 Sociale binding en samenhorigheidsgevoel 40
3.3.6 Energietransitie 40
3.3.7 Accentverschillen per dorp 40
3.4 Harnaschpolder 41
3.4.1 Regionale afstemming 41
3.4.2 Een schoon en duurzaam bedrijventerrein 41
3.4.3 Hoofdstructuur en ruimtelijke kwaliteit 41
3.4.4 Overige functies 42
3.4.5 Randen 42

Hoofstuk 4 | Zo maken we de visie waar 43

4.1 Inleiding 43
4.2 Strategische uitvoeringsagenda 43
4.3 Inbedding in de beleidscyclus 44
4.3.1 Beleidsontwikkeling – Omgevingsvisie 44
4.3.2 Beleidsdoorwerking – Programma's 44
4.3.3 Beleidsontwikkeling/doorwerking – Omgevingsplan 44
4.4 Sturing, monitoring, evaluatie en actualisatie 44
4.4.1 Sturingsfilosofie 44
4.4.2 Monitoring, evaluatie en actualisatie 45

Hoofdstuk 1 | Inleiding

1.1 Dit doen we

Hoe houden we onze gemeente open, groen en toegankelijk voor onze inwoners en de stedelingen om ons heen? Hoe behouden en ontwikkelen we ons kenmerkende landschap? Hoe zorgen we voor blijvend levendige dorpen waar iedereen prettig kan wonen, werken en recreëren? Hoe reizen we in de toekomst naar aangrenzende steden? Wat is onze rol als gemeente in de regio? Hoe wekken we onze energie op? Hoe richt je vanuit de filosofie van Cittaslow een toekomstbestendige duurzame leefomgeving in en zorg je voor kwaliteit van leven voor inwoners, bedrijven en stedelingen? Vragen die jou, ons en anderen wellicht bezighouden. Deze vragen gaan over wonen, werken en verblijven in de gemeente Midden-Delfland. Hierna geven we antwoord op de vraagstukken over onze fysieke leefomgeving. Dit is de omgevingsvisie!

Deze omgevingsvisie biedt een vooruitblik op de fysieke leefomgeving tot het jaar 2040. Deze visie is opgesteld vanuit een integraal perspectief. Dat wil zeggen dat het niet alleen om ruimtelijke vraagstukken gaat, maar ook over sociale en economische vraagstukken en ontwikkelingen. Alles wat je ziet, voelt en ruikt komt terug in deze visie. We verstaan hieronder het geheel van ruimte, water, milieu, natuur, landschap, economie, verkeer en vervoer, infrastructuur en cultureel erfgoed. Deze onderdelen hebben we in samenhang bekeken en vertaald naar de fysieke leefomgeving van de toekomst. Bijna alle aspecten in onze gemeente zijn met elkaar verbonden. Vandaar dat een integrale kijk nodig is. Zonder agrariërs als duurzame beheerders van het authentieke landschap geen voedsel, biodiversiteit en beleving voor bezoekers van het gebied. Zonder betrokkenheid en sociale cohesie van inwoners en bedrijven geen vitale dorpen.

Met het opstellen van deze omgevingsvisie geven we richting, inspireren en motiveren we Midden-Delflanders, onze ondernemers en onze maatschappelijke organisaties. Samen bereiden we ons voor op de toekomst van onze gemeente.

1.2 Omgevingsvisie 1.0

Deze omgevingsvisie zien wij als een omgevingsvisie 1.0. Het is een volwaardige visie die gebaseerd is op bestaand beleid en bestaande beleidsvisies, aangevuld met een aantal grote ontwikkelingen die op ons afkomen en opgaven waar we voor staan. Denk daarbij aan energietransitie, klimaatadaptatie, woningbouwplannen, ambities uit de visie Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland en infrastructurele projecten.

De omgevingsvisie is daarom tot stand gekomen met behulp van de experts binnen de gemeentelijke organisatie. Voor deze 1.0 versie zijn de bewoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en onze regionale partners nog niet uitgebreid geraadpleegd. Zij waren veelal betrokken bij de totstandkoming van het beleid waar de omgevingsvisie op is gebaseerd. Daarnaast lag de omgevingsvisie als ontwerp zes weken ter visie waarbij een ieder kon reageren op de visie. Daarmee voldoet deze 1.0 visie aan de wettelijke eisen voor wat betreft participatie. Daarna komen inwoners, ondernemers en organisaties uitgebreid aan bod in de volgende fase richting een omgevingsvisie 2.0 en in de nadere uitwerking in verschillende programma's.

De omgevingsvisie 1.0 biedt antwoord op de verplichting vanuit de Omgevingswet voor alle gemeenten om een gemeentedekkende omgevingsvisie te hebben. Vanuit daar gaan we werken aan een omgevingsvisie 2.0 waarin verdere verdieping plaatsvindt en bestaande beleidskeuzes opnieuw tegen het licht worden gehouden. Het voornemen is om die omgevingsvisie 2.0 te verbreden tot een integrale toekomstvisie 2040. Dit vanuit de waarden van de filosofie van Cittaslow, maar bijvoorbeeld ook vanuit (een herijking van) de gebiedsvisie Midden-Delfland ® 2025, het landschapsontwik-

TE KOOP

kelingsperspectief en vanuit de visie ‘Behoud door ontwikkeling’ (Vitale dorpen in 2025). Deze omgevingsvisie 1.0 biedt daarvoor een stevige en duidelijke basis.

1.3 Achtergrond omgevingsvisie

De omgevingsvisie is één van de instrumenten van de Omgevingswet. Het is het eerste onderdeel waar wij nu invulling aan geven. De omgevingsvisie geeft op hoofdlijnen weer wat er mogelijk is met betrekking tot de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving.

In het verleden werd de visie op de ruimtelijke inrichting in hoofdlijnen per gemeente vastgelegd in een structuurvisie. Een omgevingsvisie is de nieuwe structuurvisie, maar biedt meer dan alleen zicht op de ruimtelijke inrichting.
Een omgevingsvisie heeft een flexibeler karakter. Het is geen star document dat vastomlijnd de ontwikkeling tot 2040 weergeeft. De omgevingsvisie is een visie op hoofdlijnen die ambities en opgaven een plek geeft in de gemeente. Op regelmatige basis actualiseert de gemeenteraad de omgevingsvisie aan de ontwikkelingen die zich op dat moment voordoen.

De afgelopen jaren stelde onze gemeente een aantal beleidsrichtingen (bijvoorbeeld de structuurvisie, woonvisie en het economisch beleidskader) vast. Deze richtingen zijn leidend en richtinggevend voor de samenstelling van de omgevingsvisie.

1.4 Samenhang met andere overheden

De omgevingsvisie van een gemeente is zelfbindend. Dat betekent dat voor de omgevingsvisie Midden-Delfland alleen de gemeente zich bindt aan de ambities en doelstellingen die er in staan. Dat geldt ook voor de nationale omgevingsvisie (NOVI) en de provinciale omgevingsvisie (POVI), die zijn bindend voor respectievelijk het rijk en de provincie Zuid-Holland.

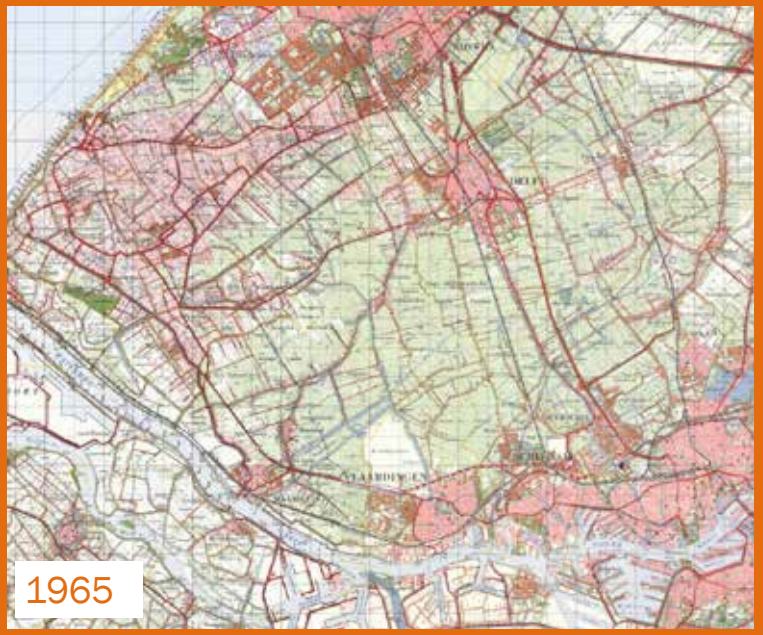
Om strijdigheden te mijden is bij het opstellen van deze omgevingsvisie rekening gehouden met overige omgevingsvisies, voor zover dat mogelijk was binnen het uitgangspunt dat deze Omgevingsvisie 1.0 een beleidsarme visie is. Zowel van het rijk en de provincie als van omliggende gemeenten als daar een omgevingsvisie aanwezig is. Ook is rekening gehouden met opgaven van andere ketenpartners zoals de opgaven die het Hoogheemraadschap van Delfland noemt in de eigen watervisie, voor zover dit past binnen het uitgangspunt van een beleidsarme omgevingsvisie. Voor het deel van ons buitengebied dat valt binnen het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland gaat het om de visie voor het Bijzonder Provinciaal Landschap van Midden-Delfland van de Landschapstafel. Vanuit de provincie speelt het Landschapspark Zuidvleugel en de Schiezone een rol. Dit laat echter onverlet dat in de eigen omgevingsvisie ambities en doelstellingen voor de lange termijn voor onze eigen gemeente zijn verwoord.

Overzicht historische ontwikkeling Midden-Delfland en directe omgeving (bron: topotijdreis.nl)

Hoofdstuk 2 | Context en analyse

In dit hoofdstuk beschrijven we de ontstaansgeschiedenis van Midden-Delfland. We gaan in op onze rol in de regio en schetsen een beeld van de belangrijkste kwaliteiten en kenmerken van ons landschap en onze dorpen.

2.1 Historie en ontwikkeling

2.1.1 Landschap [1]

Midden-Delfland kent een rijke historie. Vijfduizend jaar geleden ontstond er hier een moerassige lagune waarin zich veen vormde. Het gebied werd doorsneden door veenriviertjes. De zee was nog van invloed op het gebied en zorgde voor kleiafzetting op het veen en voor een structuur van kreken met daarin zandafzettingen. Bij de ontginning van het gebied groef men sloten om het moeras te ontwateren en om te zetten naar landbouwgrond. Hierdoor klonk het veen in en daalde de bodem. Het zand en de klei klonken minder in zodat de voormalige kreken als kreekruggen hoger in het landschap kwamen te liggen. Op deze hoger liggende kreekruggen vestigden zich de eerste bewoners.

Dit landschap bleef tot het begin van de 20e eeuw vrijwel onveranderd. Na de Tweede Wereldoorlog vond er een explosieve groei plaats van woningbouw, industrie, havens, kassen en infrastructuur en tegelijkertijd een schaalvergroting van de melkveehouderij. Om te voorkomen dat steden aan elkaar groeiden werd Midden-Delfland in de jaren vijftig aangewezen als bufferstrook. In de jaren zeventig werd de reconstructie ingezet waarbij het middengebied werd bestemd voor melkveehouderij en de randen voor natuur en recreatie. Dit zorgde ervoor dat Midden-Delfland vrijwel volledig een onbebouwd landschap bleef met als hoofdfuncties melkveehouderij, tuinbouw, natuur en recreatie.

2.1.2 Dorpen

In dat onbebouwde landschap liggen drie kleinschalige dorpen, onderling verbonden door het bebouwingslint langs de Gaag: Den Hoorn, Schipluiden en Maasland. Maasland en Schipluiden zijn oorspronkelijk lintdorpen langs de Gaag. Den Hoorn is oorspronkelijk een kruisdorp aan een assenkruis van twee linten. Tot de twintigste eeuw blijft de bebouwing in de dorpen beperkt tot de linten. Daarna verschijnt er geleidelijk meer bebouwing, achter de linten of haaks erop zoals aan de Keenenburgweg in Schipluiden. Ook komt er een stoomtramverbinding tussen Maassluis en Delft, grotendeels door Midden-Delfland langs de Gaag.

In de jaren vijftig breiden de drie dorpen op grotere schaal uit: er verschijnen woonwijken achter de linten. Aanvankelijk gebeurt dit aan één zijde van het lint en blijft de andere zijde aan het landschap liggen. Maasland groeit naar het westen, Schipluiden naar het zuiden en Den Hoorn naar het noorden.

Vanaf de jaren zeventig en tachtig gaat de uitbreiding door, nu ook in andere richtingen. De linten en de historische dorpscentra komen te midden van woonwijken te liggen. Aan de randen van de woonwijken verschijnen er in deze periode kleine bedrijventerreinen. Schipluiden en Maasland bereiken daarmee aan het begin van deze eeuw grofweg hun huidige contour. In Den Hoorn gaat de uitbreiding nog langer door, tot op dit moment met het verrijzen van de nieuwe wijk De Kreek. Ook op het gebied van bedrijvigheid groeit Den Hoorn meer dan de andere twee dorpen. Vanaf 2010 maakt glastuinbouw hier plaats voor grootschalige bedrijvigheid van de Harnaschpolder.

Met deze ontwikkeling zijn onze dorpen relatief klein en is het landschap open gebleven. Omliggende dorpen en steden zoals Delft, Den Haag, Rotterdam, Vlaardingen, Schiedam en Maassluis zijn veel meer verstedelijkt. In het Westland is er sprake van aanzienlijk meer bebouwing in de vorm van kassen. Daarmee werd het belang van het open landschap - met als pijler de melkveehouderij - steeds groter voor het omliggend stedelijk gebied. Dit leidde ertoe dat onze gemeente een groot en onbebouwd gebied te midden van een verstedelijkte regio is.

1) Voor deze paragraaf hebben we gebruikt gemaakt van de teksten uit het document ‘Visie Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland. Soms hebben we de letterlijke teksten overgenomen en soms hebben we teksten samengevat en/of eigen woorden gehanteerd.

Midden-Delfland in de MRDH

2.2 Dit is Midden-Delfland

''Het laatste nog open veenweidegebied in het zuidwestelijk deel van de Randstad.''

Onze gemeente ontstond op 1 januari 2004 door een herindeling. Daarbij werden de twee voormalige gemeenten Maasland en Schipluiden samengevoegd tot één nieuwe gemeente; Midden-Delfland met een bestuurlijke opdracht om het waardevolle cultuurlandschap in stand te houden, te vernieuwen en leefbaar te houden. Kort samengevat is onze gemeente samen met het landschappelijke deel van onze buurgemeenten door de provincie aangewezen als Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland in de drukke metropoolregio Rotterdam - Den Haag. We staan al jarenlang in de top twintig van meest duurzame gemeenten van Nederland, en waren in zowel 2015 als 2016 zelfs de meest duurzame gemeente van Nederland[2]. Een plek waar de koe gewoon in de wei staat. Waar groenten direct uit de kassen of van het land komen. Waar het landschap rust en ruimte voor de stedeling biedt en als groene long het economisch vestigingsklimaat binnen de MRDH versterkt. Waar kringloopboeren al 10 jaar pionieren en koploper zijn. En waar de stedeling kan recreëren en melk, kaas, vlees, yoghurt en honing bij de boer om de hoek haalt.

2.2.1 Midden-Delfland in Nederland en de regio

De Metropoolregio Rotterdam – Den Haag (MRDH)

Midden-Delfland ligt in de Metropoolregio Rotterdam – Den Haag. Een dynamische, grootstedelijke regio die bestaat uit 23 gemeenten. De MRDH ligt op de assen/corridors Amsterdam – Brussel en Rijnmond – Ruhrgebied. Het is een metropoolregio met 2,3 miljoen inwoners en 1,2 miljoen banen. Met werk voor 13,5% van de Nederlanders en een bijdrage van 15% van het BNP. Kortom een regio die economisch gezien belangrijk is voor ons land. Meerdere aspecten dragen bij aan die kracht van de regio:

- De havenindustrie van Rotterdam;
- De glastuinbouw van het Westland;
- Het hightechcluster en de cybersecurity sector;
- Het nationaal en internationaal bestuurlijk centrum Den Haag;
- Twee complementaire topuniversiteiten (TUDelft en Erasmusuniversiteit Rotterdam), meerdere HBO en MBO opleidingen en in Midden-Delfland de bij haar karakter passende ontwikkeling van het hippische kennisinstituut Equestrum.

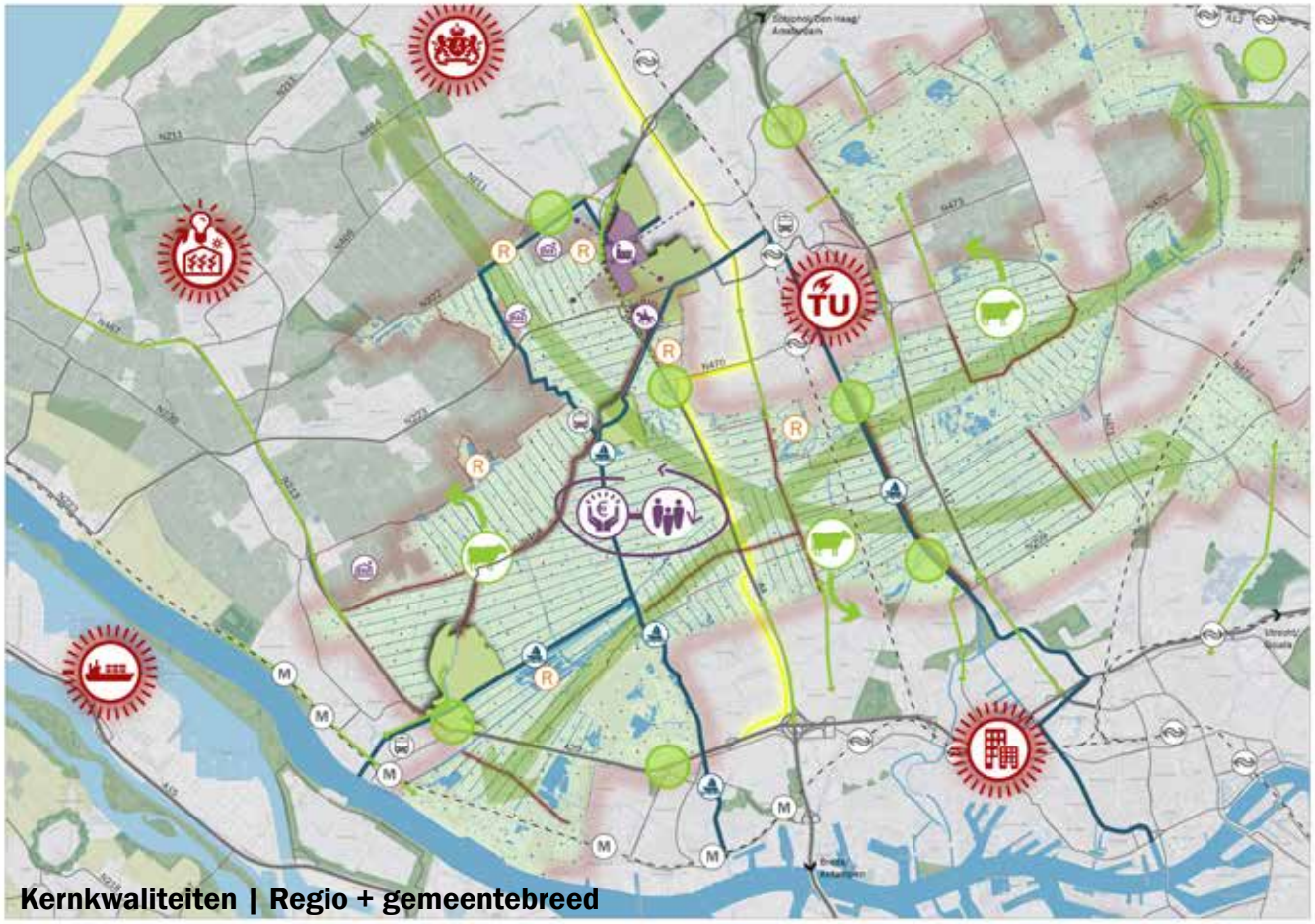
Onze gemeente is direct verbonden met Delft, Maassluis en het Westland via twee provinciale wegen (N468 en N223). Daarnaast hebben we zeer goede toegang tot de A4 met meerdere aansluitingen. Hierdoor zijn er ook snelle verbindingen met Rotterdam en Den Haag en via de A12 en de A20 met de rest van het land. Via Rotterdam, Den Haag en Delft zijn er snelle OV-verbindingen binnen de MRDH en naar de rest van het land. Midden-Delfland is op de verbindingen aangesloten via een buslijn naar het treinstation van Delft en de metrolijn van Maassluis. Ook fietsverbindingen voor woon-werkverkeer dragen bij aan relatie tussen stad en land. Recreatieve poorten en recreatieve routes voor fietsen, wandelen, skeeleren, paardrijden en varen verbinden het dynamische stedelijke gebied ten slotte met het rustige Midden-Delfland.

Rol van Midden-Delfland in de MRDH

Midden-Delfland is in de verstedelijkte regio open en groen gebleven vanwege het belang van rust en ruimte voor het omliggende stedelijke gebied. Historische linten, trekvaarten en waterstructuren zijn behouden en vormen het bindmiddel tussen stad en land. Er zijn groene, recreatieve en ecologische verbindingen naar de kust bij Kijkduin en naar het Groene Hart. Vanwege die groene kwaliteiten is onze gemeente samen met het landschappelijk deel van onze buurgemeenten aangewezen als Bijzonder Provinciaal Landschap en hebben we een belangrijke rol voor het versterken van het economisch vestigingsklimaat binnen de dynamische regio. We fungeren als uitloopgebied en groene long voor 2,3 miljoen inwoners van de MRDH. Zij vinden dichtbij huis een authentiek polderlandschap met vele cultuurhistorische kwaliteiten en hebben via de historische linten, vaarten, fietspaden, toegang tot de rust, ruimte en stilte die in de stad niet aanwezig is. Ook de drie aantrekkelijke, historische dorpen en de buurtschappen in onze gemeente dragen daar aan bij.

Daarnaast biedt onze gemeente ruimte aan of toegang tot (delen van) enkele grootschalige recreatiegebieden met een regionale functie, beheerd door Coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland (CBG). De Foppenplas, de Kerkpolder, het Abtswoudse Bos, de Zwethzone en het Kraaiennest herbergen een breed scala aan recreatiemogelijkheden variërend van (water)sport, golf, kanoverhuur tot horeca, campings en natuurbeleving. Deze intensievere recreatiegebieden liggen voornamelijk aan de randen. Het middengebied van Midden-Delfland heeft juist een belangrijke rol op het gebied van extensieve recreatie en de agrarische sector fungeert hier als bron voor voedselvoorziening en levering van streekproducten aan de stad.

2) In de nationale monitor duurzame gemeenten 2019 (telos 2019) neemt Midden-Delfland op het gebied van sociaal-cultureel kapitaal en economisch kapitaal een respectievelijk 2e en 28e plaats in onder 355 Nederlandse gemeenten. Bij het sociaal-cultureel kapitaal spelen de aspecten maatschappelijke participatie, politieke participatie. economische participatie, kunst en cultuur, gezondheid, veiligheid, woonomgeving en onderwijs mee. Bij het economisch kapitaal spelen de aspecten arbeid, ruimtelijke vestigingsvoorwaarden, concurrentievermogen, kennis en infrastructuur en bereikbaarheid mee.

Kernkwaliteiten | Regio + gemeentebreed

Economische kracht MRDH door nabijheid:

- Westland
- Europoort
- Rotterdam stad
- TU Delft
- Regeringscentrum Den Haag

Sterke bereikbaarheid Midden-Delfland door:

- Snelle autoverbindingen met MRDH en rest van Nederland
- Sterk OV-netwerk MRDH
- Midden-Delfland aangesloten op OV-netwerk MRDH via buslijn naar metro Maassluis en treinstation Delft

Midden-Delfland open gebleven gebied binnen verstedelijkte regio met daarin:

- Bijzonder provinciaal landschap met rust en stilte en stedelijk landschap als lijst hieromheen
- Linten en trekvaarten en historische waterstructuren
- Linten en trekvaarten en historische waterstructuren
- Groene ecologische en recreatieve verbindingen
- Poorten en verbindingen die 2,3 miljoen inwoners toegang tot ons landschap geven
- Vitale historische dorpen als onderdeel van het landschap; onderscheidend en uniek binnen grootstedelijk gebied
- Agrarisch kerngebied met sterke melkveehouderij en bron van streekproducten

- Grootschalige recreatiegebieden aan de randen

Bijdrage Midden-Delfland aan economische kracht MRDH door:

- Regionaal bedrijventerrein Harnaschpolder
- Sterke duurzame glastuinbouwclusters
- Hippische innovatiecampus Equestrum
- Groot sociaal-cultureel en economisch kapitaal
- Tracé warmtelinQ

Maar Midden-Delfland is er niet alleen maar voor rust, recreatie en melkveehouderij. We dragen ook zelf bij aan de economische dynamiek in de MRDH. Dit doen we met ons grote regionale bedrijventerrein Harnaschpolder, onze sterke glastuinbouwclusters en het innovatieve, hippische kennisinstituut Equestrum dat in samenwerking met ons wordt ontwikkeld Ook op het gebied van onderwijs (o.a. natuureducatie) en sport hebben we een belangrijke rol voor omliggende gemeenten. Daarnaast vertegenwoordigt Midden-Delfland binnen de regio een groot sociaal-cultureel en economisch kapitaal.

Ten slotte leveren we als gemeente een substantiële bijdrage aan de energievoorziening in de regio. Dit doen we door ruimte te bieden aan de leiding door het midden. Deze leiding is onderdeel van de warmterotonde, het provinciale warmtetransportnet. De leiding door het midden transporteert restwarmte van de Rotterdamse haven naar Den Haag en omliggende gemeenten en zal 100.000 tot 150.000 woningequivalenten van warmte voorzien. Daarnaast participeren we via Juva in het Warmtesysteem Westland om tuinders door middel van geothermie tot vermindering van aardgasverbruik te laten komen. Ten slotte dragen we bij door middel van zonnepanelen op de bedrijfsdaken van Harnaschpolder die een opwek verzorgen gelijk aan het gebruik van 6000 huishoudens.

2.2.2 Cittaslow

De rust, ruimte en stilte die we voor de regio vertegenwoordigen is waardevol en wordt gewaardeerd. Dit was dan ook de reden dat Midden-Delfland als eerste gemeente in Nederland in 2008 werd gecertificeerd vanuit de internationale organisatie Cittaslow, die werkt aan het versterken van de aanwezige kwaliteiten op het gebied van leefomgeving, landschap, streekproducten, gastvrijheid, milieu, infrastructuur, cultuurhistorie en behoud van identiteit. Deze kwaliteiten willen we dan ook blijven waarborgen en versterken.

2.2.3 Ons buitengebied

''Een echt 'oer-Hollands' landschap met weidse uitzichten.''

Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland

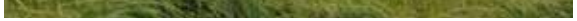
Midden-Delfland heeft de status van Bijzonder Provinciaal Landschap. Onze gemeente neemt zelfs veruit het grootste deel in van dat Bijzonder Provinciaal Landschap. De 'gebiedsvisie Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland' geeft een uitgebreide beschrijving van de kenmerken, kwaliteiten en ambities voor ons landschap. Die gebiedsvisie is dan ook leidend geweest voor deze omgevingsvisie. Deze omgevingsvisie beschrijft de hoofdlijnen van het landschap en volgt daarin de gebiedsvisie[3]. De kernkwaliteiten van het Bijzonder Provinciaal Landschap zijn:

1. Een open polderlandschap in de metropool

De openheid contrasteert sterk met het omliggende verstedelijkte gebied en de beboste recreatiegebieden aan de randen van de polders. Agrariërs, met name melkveehouders, zorgen er ook nu nog voor dat het landschap open en groen blijft. Het polderlandschap is fijnmazig met twee overheersende kavelrichtingen. Vergezichten, met name vanaf de linten, zorgen voor de ervaring van dit open landschap. De Woudse Polder, Groeneveldse Polder en een deel van de Polder Oude Leede hebben een afwijkende, grootschalige of blokverkaveling. Naast de openheid zijn ook de diverse bomenrijen, boomgroepen en solitairen waardevol voor het landschap. Infrastructurele lijnen doorsnijden en begrenzen de open delen en vormen kenmerkende elementen in dit landschap.

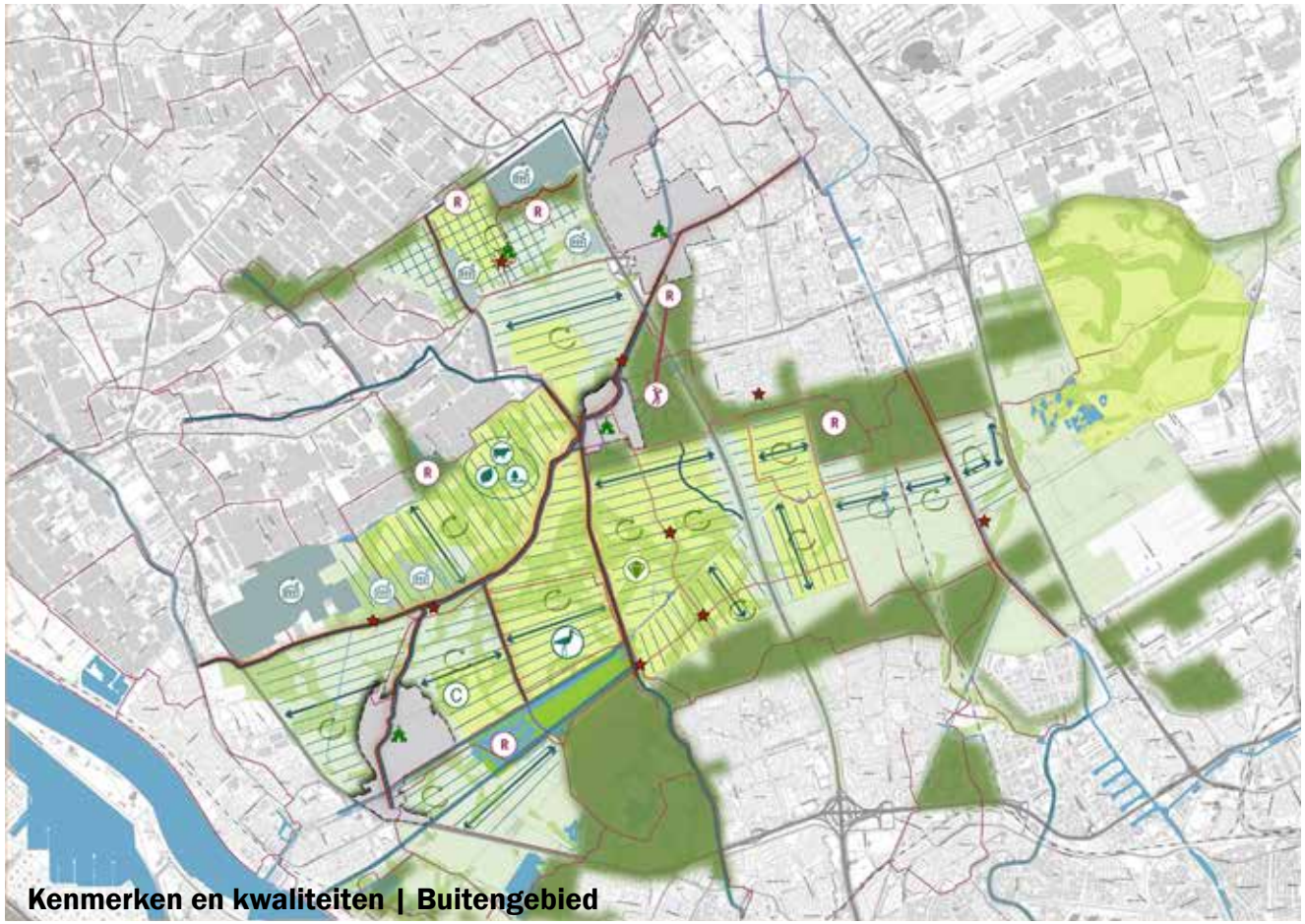
2. Een landschap met een historisch verhaal

Het buitengebied van Midden-Delfland vormt een waterrijk veenweidelandschap met een vrijwel onaangetast middeleeuws verkavelingspatroon, begrenst door hoger gelegen kades. Kreekruggen liggen als flauwe ruggen hoger in het landschap. Daarop liggen verspreide agrarische erven. Boezemvaarten en trekvaarten doorsnijden dit landschap. Het natuurgebied De Vlietlanden is als origineel en onontgonnen veengebied uniek. Bebouwingslinten flankeren de randen van de polders en boezems. Het gebied herbergt waardevol cultuurhistorisch erfgoed in de vorm van monumentale boerderijen, molens, gemalen, landgoederen, relicten van buiten-

3) De hoofdlijnen uit de gebiedsvisie zijn in deze omgevingsvisie aangevuld met kenmerken die zijn aangegeven in de diverse ateliers over de omgevingsvisie.

Kenmerken en kwaliteiten | Buitengebied

Een open polderlandschap in de metropool

- Landschappelijke openheid
- Kenmerkende kavelrichting
- Weg en spoor doorsnijden landschap

Landschap met historisch verhaal (groen/blauw)

- Historische watergangen
- Kavelstructuren (schematisch aangeduid)
- Kreekruggen
- De Vlietlanden, oorspronkelijk veengebied
- Commandeurspolder en kroonjuweel

Landschap met historisch verhaal (rood)

- Polderlinten en boezemlinten
- Dorpen en buurtschappen als landmarks in het landschap
- Beschermd dorpsgezicht 't Woudt / overige buurtschappen en bebouwingsclusters

Buitenruimte voor 2.3 miljoen inwoners

- Recreatief netwerk aan wandel-, fiets-, vaarroutes
- Stiltegebied
- Randen met recreatieve trekkers

Verweving veenweidenatuur en -landbouw

- Weidevogelleefgebieden (verspreid aanwezig hele agrarische kerngebied)
- Samengaan kringlooplandbouw, recreatie, natuur (in gehele agrarische kerngebied)

Tuinbouw in het buitengebied

- Duurzame glastuinbouwclusters
- Overige glastuinbouw

plaatsen, landschapselementen en eendenkooien. De Commandeurspolder ten oosten van Maasland en het 'kroonjuweel Vlietlanden / Duifpolder / Negenhuizen' zijn als geheel een bijzonder cultuurhistorisch waardevol gebied. Historische dorpen vormen landmarks in het landschap.

3. Buitenruimte voor 2,3 miljoen inwoners

Het landschap ligt centraal in de verstedelijkte zuidvleugel van de Randstad. Groene en blauwe aders verbinden dit landschap met het stedelijk gebied. Er is een uitgebreid recreatief routenetwerk. Vanuit het stedelijk gebied kan zo de rust, stilte en ruimte van onze gemeente worden ervaren. Kleinschalige recreatieve voorzieningen dragen bij aan de beleving van het landschap. Het gebied fungeert als bron voor verkoeling en waterrecreatie. Randen met bos- en recreatiegebieden vormen de buffer tussen het open landschap en de stad.

4. Verweving van veenweidelandbouw en veenweidenatuur

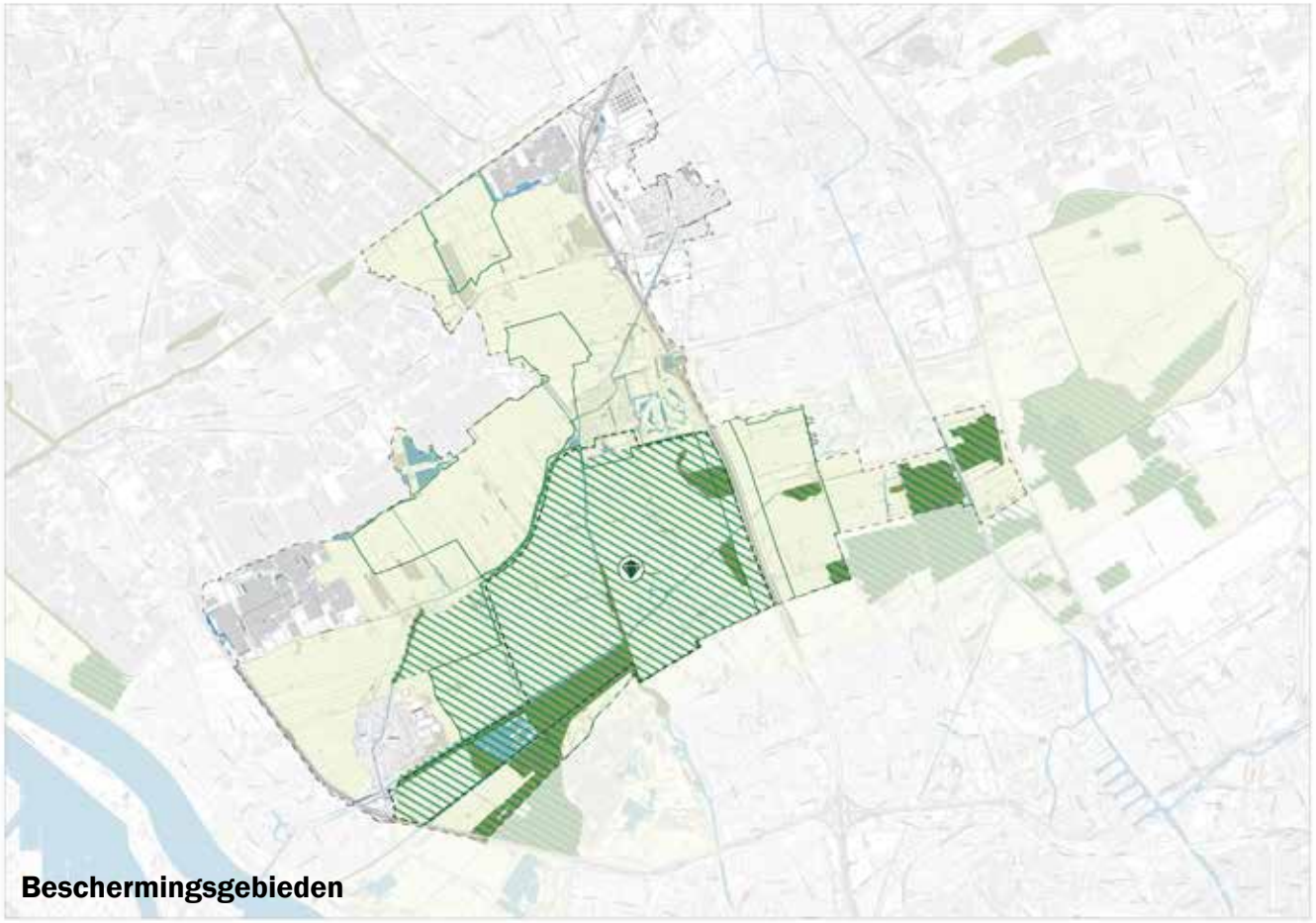
Kenmerkend is het samengaan van de functies landbouw en natuur. Het buitengebied is grotendeels ingericht als grasland met de agrarische functie melkveehouderij. Natuur en landbouw gaat in Midden-Delfland, vanuit de filosofie van Cittaslow en de langdurige circulaire werkwijze op basis van kringlooplandbouw, hand in hand: de polders met de 'koe in de wei' vormen een belangrijk weidevogelgebied. De functies landbouw

* De serie kaarten die bij de gebiedsvisie Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland horen gaan uitgebreider in op de afzonderlijke landschappelijke kenmerken en kwaliteiten. Dit kaartbeeld is meer op hoofdlijnen en omvat ook andere zaken zoals de tuinbouwgebieden, maar is wel afgestemd op de gedetailleerdere kaarten van de gebiedsvisie.

en natuur lopen in de praktijk vaak in elkaar over: (kringloop)boeren doen vaak aan weidevogelbeheer en natuurgebieden van Natuurmonumenten met een weidevogeldoelstelling worden beheerd door boeren. Biodiversiteit bevindt zich dus in agrarische gebieden, natuurgebieden, weidevogelkerngebieden en op natuurlijke oevers. Ook kringlooplandbouw draagt vanuit de transformatie naar een circulaire economie bij aan het samengaan van landbouw en natuur. Mede door deze verwevenheid is het kerngebied van Midden-Delfland aantrekkelijk als recreatiegebied.

Beschermingscategorieën

De aanwijzing tot Bijzonder Provinciaal Landschap is geen formeel beschermde status. Die is er wel door de beschermingscategorieën uit de provinciale verordening en in deze omgevingsvisie aangegeven op de kaart beschermingsgebieden. Hierop is te zien dat ons buitengebied door de provincie is beschermd en daarbij afwisselend de beschermingscategorie 1 of 2 kent. Met deze categorieën streeft de provincie na om het landschap, afhankelijk van de ter plekke aanwezige natuurlijke en ruimtelijke kwaliteiten, te beschermen. Daarnaast zijn grote delen als stiltegebied aangewezen. Categorie 1 zijn de Natuurnetwerk Nederland (NNN) gebieden en het cultuurhistorisch kroonjuweel. Categorie 2 zijn de groene buffers met recreatiegebieden en de weidevogelleefgebieden. De beschermingscategorieën hebben echter geen bescherming geboden aan grootschalige infrastructurele projecten door het gebied.

Waardevolle buurtschappen en bebouwingsclusters

Buurtschappen en bebouwingsclusters maken ook deel uit van ons buitengebied. Deze komen verspreid over het gebied voor en variëren in omvang en karakter:

- ‘t Woudt: Een buurtschap met circa 40 inwoners. Een compact ensemble met cultuurhistorisch waardevolle bebouwing in de vorm van een kerk, boerderijen en overige gebouwen. Groen omzoomd en fraai gelegen in het open landschap. Vanwege deze specifieke kwaliteiten is dit buurtschap door de rijksoverheid aangewezen als beschermd dorpsgezicht.
- De Zweth: Een buurtschap aan de Delftse Schie en De Zweth dat betstaat uit bebouwing in lintvorm langs deze twee haaks op elkaar staande watergangen.
- Negenhuizen: Circa 25 woningen en boerderijen met nog enkele melkveehouderijen in de vorm van verspreid liggende lintbebouwing langs de Zouteveensweg.
- De Kapel: Verspreid liggende lintbebouwing aan de kruising van de Oostveenseweg en de Zouteveenseweg.
- Abtswoude: Een buurtschap dat deels in de gemeente Delft ligt en bestaat uit lintbebouwing in een licht slingerende vorm haaks op de langgerekte achterliggende kavels.
- Westgaag en Oostgaag: Twee buurtschappen met verspreid liggende lintbebouwing aan de Gaag, respectievelijk nabij Maasland en Schipluiden.
- Hodenpijl: Een buurtschap met verspreid liggende erven ten noorden van Schipluiden. Met een kerk en een buitenplaats als bijzondere elementen.

Economisch sterke tuinbouwclusters

Naast landschappelijke, recreatieve en natuurlijke waarden is het buitengebied ook economisch van waarde. Met name door drie grote glastuinbouwclusters waarvan de provincie heeft aangegeven dat ze qua locatie behoren tot ‘duurzaam glas’. Deze liggen aan de westzijde en de noordzijde van Midden-Delfland. Zij maken deel uit van het buitengebied maar vertonen een geheel ander beeld dan het landschappelijk waardevolle gebied en hebben vooral gebruikswaarde, met als opdracht een economische transformatie naar een circulair en digitaal Greenportcluster. Het gaat om 250 hectare waarmee Midden-Delfland behoort tot de top 10 van Nederlandse glastuinbouwgemeenten. De glastuinbouw voorziet in een fors deel van de werkgelegenheid in Midden-Delfland die vooral economisch van waarde is. Naast deze clusters zijn er nog enkele locaties verspreid liggend glas waarvan het idee is deze net als eerdere locaties te saneren.

7.817 huishoudens

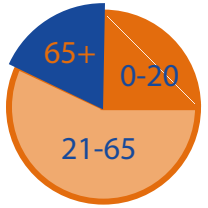
9.243 adressen

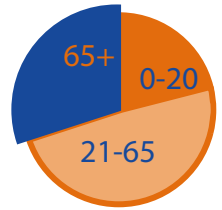
86% van 65-minners is in goede gezondheid

86% van 65-plussers is in goede gezondheid

in 2018 18% 65-plussers

in 2040 30% 65-plussers

60% doet aan sport

16% doet aan mantelzor

2.2.4 Onze dorpen en onze inwoners

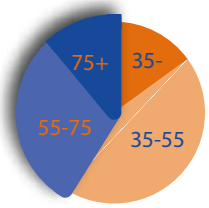
''De dorpen en het omliggende landschap staan niet los van elkaar.''

Algemeen

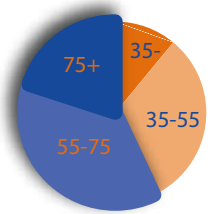
Onze gemeente kent drie dorpen en meerdere buurtschappen die samen huisvesting aan ruim 19.000 inwoners bieden. Met uitzondering van Den Hoorn liggen deze in het landschap met veel ruimte er omheen. Ze zijn met elkaar verbonden door de Gaag als ruggengraat. De dorpen zijn historisch van waarde, bieden een prettige woonomgeving en fungeren zelfstandig met een eigen aanbod aan voorzieningen, winkels, scholen en sport. Binnen de dorpen is er sprake van samenhorigheid en een grote sociale binding van de inwoners met hun dorp.

Den Hoorn

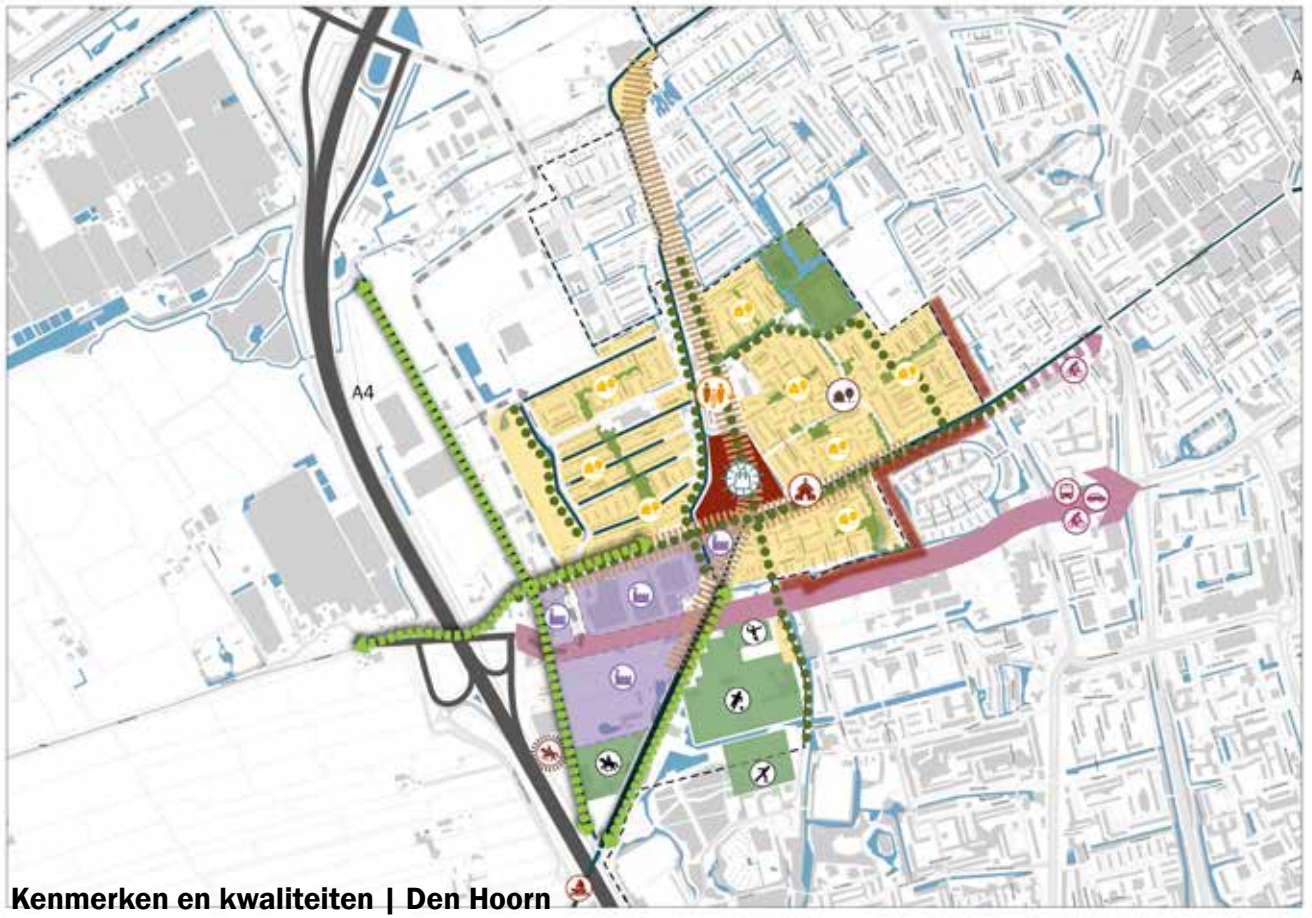
Den Hoorn ligt aan de noordzijde van de gemeente en is met circa 8.500 inwoners het grootst van de drie dorpen. Het dorp heeft afgerond een totale oppervlakte van 306 hectare, waarvan 294 land en 12 water. Den Hoorn kent een goede balans in de bevolkingssamenstelling, een evenwichtige mix aan inwoners.

Den Hoorn 2015

Den Hoorn 2035

Kenmerken en kwaliteiten | Den Hoorn

- Goede balans in bevolkingssamenstelling
- Tegen Delft maar onderscheidend gebleven
- Sterk lokaal dorpscentrum
- Onderscheidend van Delft door dorps karakter
- Sterk lokaal voorzieningenniveau
- Lokaal bedrijventerrein
- Sportgebieden
- Innovatiecampus Equestrum
- Goede bereikbaarheid door Snelwegaansluiting
- Snelle hoofdverbinding naar Delft
- Secundaire verbindingen naar Delft
- Historische fragmenten: assenkruis
- Historische fragmenten: waterstructuren
- Groene wijken
- Groene/blauwe hoofdstructuur van lanen en verbindingen naar landschap
- Trekvaart naar Maassluis, Vlaardingen en Delft, recreatief en cultuurhistorische waarde
- Landmark in het landschap

Kenmerken en kwaliteiten | Maasland

- Dorp heeft te maken met vergrijzing en ontgroening
- Zelfvoorzienend met sterk lokaal (maatschappelijk) voorzieningenniveau
- Sterke combinatie nieuw centrum en historisch centrum
- Recreatieve poort + bedrijvigheid
- Sportvelden
- Maasland huisvest MBO & VMBO college
- Goede bereikbaarheid door snelwegaansluiting
- Verkeer gaat om het centrum heen
- Snelle busverbinding naar omliggende gemeenten en OV-stations
- Beschermd dorpsgezicht
- Gaag als ruggengraat
- Trekvaart naar Maassluis, Vlaardingen en Delft, recreatief en cultuurhistorische waarde
- Groene wijken
- Groene hoofdstrucuur van lanen en verbindingen naar landschap
- Groene randen
- Groene doorzichten
- Begraafplaats / Maaslandse Bos

Den Hoorn ligt tegen Delft aan, maar is wel een zelfstandig en lokaal dorp gebleven. Met een krachtig voorzieningenniveau. Den Hoorn kent ook veel bedrijvigheid in de vorm van de bedrijventerreinen Hooipolder en Harnaschpolder. Ook is er een groot sportgebied dat overlapt met Delft. Hier liggen de voetbalvelden, een ijsbaan, manege, zwembad, sporthal en een partycentrum bijeen. Ook de hippische innovatiecampus van Equestrum zal hier haar plek krijgen.

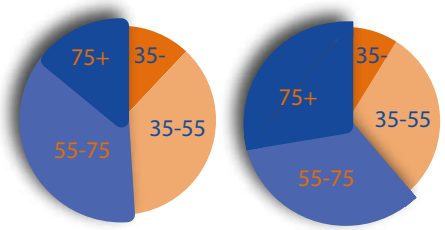
Den Hoorn is zeer goed bereikbaar per auto door de ligging aan snelwegaansluiting A4 Den Hoorn. Er is ook een snelle verbinding naar Delft en vandaar is per OV de rest van land en regio goed te bereiken.

In Den Hoorn zijn enkele historische fragmenten die herinneren aan het verleden als agrarische nederzetting in het veenweidegebied. Het assenkruis van lint en vaart waarlangs het dorp is ontstaan is duidelijk herkenbaar en enkele overige waterstructuren herinneren aan de oorspronkelijke landschapsrichting. Veel is in Den Hoorn ook verdwenen en de relatie met het water is beperkt. Den Hoorn is een groen dorp met groene wijken, een groene hoofdstructuur en meerdere verbindingen naar het landschap.

Maasland

Aan de zuidzijde van de gemeente ligt het tweede dorp van Midden-Delfland: Maasland met 6.600 inwoners. In Maasland is het aandeel ouderen hoog en het aandeel jongeren laag. Het dorp heeft te maken met vergrijzing en ontgroening.

Maasland 2015 Maasland 2035

Ook Maasland is zelfvoorzienend en heeft een krachtig, lokaal voorzieningenniveau. Door die vergrijzing en ontgroening staat dit wel onder druk. Maasland kent een sterke combinatie van het historisch centrum, dat een beschermd dorpsgezicht is, en een nieuw centrum op korte afstand van elkaar. Ten zuiden van de kern ligt een bijzondere plek in het dorp. Hier bevindt zich de recreatieve poort die in ontwikkeling is en waar bedrijvigheid, recreatieve voorzieningen en wonen samen zullen komen. Maasland heeft sportvelden die in de lokale behoefte voorzien aan de oostelijke rand en huisvest bovendien een regionaal georiënteerde agrarische MBO-school en een VMBO college.

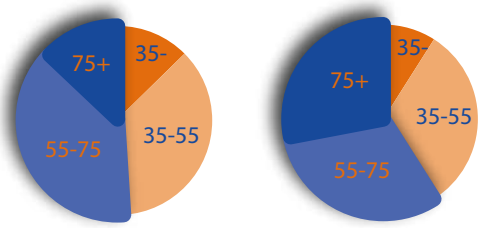
Ook Maasland is zeer goed bereikbaar door de directe ligging aan de snelwegaansluiting Maassluis op de A20. Wel ondervindt het dorp hinder van de hoge verkeersintensiteit op de Oude Veiling. Mede als gevolg van de woonwijk Wilgenrijk in Maassluis. De metrolijn van Maassluis is relatief snel en direct te bereiken, vanwaar het een half uurtje naar Rotterdam centraal is.

Maasland heeft van de drie dorpen het meest duidelijk een historisch karakter. . Een groot deel heeft dan ook status als beschermd dorpsgezicht. Dit gebied ligt uitgestrekt rond de Gaag die de ruggengraat van het dorp vormt. Met de oude kerk als middelpunt. Daarnaast is de trekvaart langs de Noordvliet tot aan Maassluis cultuurhistorisch zeer waardevol.

Maasland heeft veel verbindingen naar het landschap. Verbindingen en zichtlijnen die het dorp binnendringen. Hierdoor is het landschap goed voelbaar. De woonwijken hebben een vrij groen karakter en zijn over het algemeen ruim opgezet.

Schipluiden

Schipluiden ligt centraal in de gemeente en is met 4.400 inwoners het kleinste van de drie dorpen. Schipluiden vertoont veel overeenkomsten met Maasland. Net als Maasland heeft ook Schipluiden een relatief oudere bevolking en relatief weinig jongeren.

Schipluiden 2015 Schipluiden 2035

Kenmerken en kwaliteiten | Schipluiden

- Dorp heeft te maken met vergrijzing en ontgroening
- Zelfvoorzienend met sterk lokaal (maatschappelijk) voorzieningenniveau
- Sterk onderscheid historisch centrum en winkelcentrum
- Jachthaven
- Museum "Het Tramstation"
- Gemeentehuis
- Sport + golf
- Bedrijven
- Volkstuinen
- Snelweg
- Verbinding provinciale weg om dorp heen
- Bus richting station Delft en metrostation Maassluis
- Fietsverbindingen
- Ruggengraat Gaag
- Locatie voormalig kasteel Keenenburg
- Stenige/ compacte wijken
- Groene hoofdstructuur
- Groene verbindingen landschap
- Groene rug
- Groene doorzichten
- Historische structuur Gaag + Vlaardingse Vaart
- Open landschap rond het dorp

Ook hier liggen het historische centrum en een nieuwer centrumdeel dicht bij elkaar en vormen ze samen een sterke combinatie aan functies. Ook Schipluiden heeft haar eigen voorzieningen zoals een supermarkt, scholen en horeca. Het voorzieningenniveau staat ook hier onder druk door ontgroening en vergrijzing.

Aan de westzijde van het dorp waar de Vlaardingervaart en de Gaag samenkomen heeft Schipluiden een jachthaven. Ook museum ´Het Tramstation´, dat herinnert aan het rijke historische verleden, is bijzonder. In Schipluiden is ook het gemeentehuis van onze gemeente gevestigd. Aan de oostzijde liggen de sportvelden en een grote golfbaan met een regionale functie. Aan de zuidrand liggen een klein bedrijventerrein en een ijsbaan.

Schipluiden is net als de andere twee dorpen goed bereikbaar door de nabij liggende snelwegaansluiting. De verbinding naar het dichtstbijzijnde OV-punt (Station Delft) is wel iets langer.

De ruggengraat van het dorp is de Gaag. Hier concentreert zich de historische kwaliteit. Een bijzonder gebied ligt daarachter met voormalig kasteel Keenenburg, maar is niet meer goed herkenbaar in de structuur van het dorp.

Het dorp is niet zo groen als de andere twee dorpen. Er is wel een groene hoofdstructuur, maar de wijken zijn ste-

niger en compacter. Schipluiden kent wel groene randen en groene verbindingen naar het landschap en ligt van de drie dorpen het meeste te midden van het open landschap waarmee het is omringd.

2.2.5 Regionaal bedrijventerrein Harnaschpolder

Naast de, qua locatie, duurzame tuinbouwclusters in het buitengebied en de recreatieve sector zijn bedrijventerreinen belangrijke economische clusters. Onze gemeente kent kleine, lokale bedrijventerreintjes in de dorpen. Harnaschpolder vormt daarop een uitzondering en heeft een regionale rol in de MRDH. Het is een groot bedrijventerrein van 47 hectare (netto) en bijna 80 hectare (bruto).

Kenmerken en kwaliteiten | Harnaschpolder

- Snelweg
- Rand zichtlocatie
- Accenten Hotel + Foodcourt bij afrit
- Hoofdontsluiting
- Aansluiting
- Regionale rol
- Groene buffer & lint Woudselaan
- Netwerk fietsverbindingen
- Harnaschpolder speelt dorpen en landschap vrij
- Groene/blauwe hoofdstructuur van lanen en verbindingen naar landschap

Harnaschpolder ligt tegen Den Hoorn en direct aan de snelweg A4. Het bedrijventerrein is daarmee een prominente zichtlocatie aan deze verbinding tussen Amsterdam (Schiphol) en de havens van Rotterdam en Antwerpen. Aan de snelwegaansluiting Den Haag Zuid zal het bedrijventerrein zich presenteren met een hotel en een foodpark. Net als voor de tuinbouwclusters geldt hier dat de omgevingskwaliteit vooral in de gebruikswaarde ligt en niet zoals bij de dorpen, de buurtschappen en het landschap in de belevingswaarde.

Dankzij dezelfde snelweg is het gebied ook zeer goed ontsloten. De ontsluiting leidt centraal door het bedrijventerrein en takt aan een zijde aan op snelwegaansluiting A4 Den Hoorn en aan de andere zijde op snelwegaansluiting A4 Den Haag Zuid. Via de Zuidhoornseweg is er een snelle verbinding naar Delft.

De ruimte die op Harnaschpolder voor bedrijven aanwezig is zorgt ervoor dat bedrijven zich in onze gemeente ook echt kunnen concentreren op dit terrein. De dorpen en het landschap kunnen hierdoor vrij blijven van nieuwe bedrijvigheid. Dit is een belangrijke nevenkwaliteit van Harnaschpolder.
Tussen het noorden en zuiden van het bedrijventerrein ligt een groene buffer die het historische lint, de Woudselaan, herbergt. Dit lint is de verbinding tussen Delft en het landschap van Midden-Delfland. Daarnaast is de Harnaskade een belangrijke structuur. Deze blijft bij de ontwikkeling van het bedrijventerrein behouden, maakt onderdeel uit van het voor Midden-Delfland zo belangrijke netwerk van robuuste wandel- en fietsverbindingen en zorgt voor een langzaamverkeersverbinding tussen Schipluiden en Harnaschpolder.

2.3 Trends, ontwikkelingen en opgaven

De historische identiteit en de beschreven kenmerken en kwaliteiten zijn bepalend voor de toekomstige ontwikkeling van onze gemeente. Maar ook actuele trends en ontwikkelingen zijn bepalend. Deze leiden namelijk tot specifieke opgaven, kansen en uitdagingen. De belangrijkste trends en ontwikkelingen komen daarom in deze paragraaf aan bod. Daarbij maken we onderscheid in categorieën omgevingskwaliteit & leefbaarheid, duurzaamheid en gebruikswaarde. Het begrip omgevingskwaliteit is daarbij breder dan alleen ruimtelijke kwaliteit en bevat ook aspecten als identiteit, milieuaspecten en sociale aspecten.

Omgevingskwaliteit en leefbaarheid
Een goede omgevingskwaliteit maakt deel uit van de hoofdoelen van artikel 1.3 van de Omgevingswet. Dit begrip duidt in de eerste plaats op het belang van aspecten als cultureel erfgoed, architectonische kwaliteit van bouwwerken, stedenbouwkundige kwaliteit en kwaliteit van natuur en landschap. Het begrip omgevingskwaliteit heeft een bredere betekenis dan deze kwaliteiten en bevat ook aspecten als identiteit, milieuaspecten en sociale aspecten. Binnen de hoofddoelen van de Omgevingswet vallen de milieuaspecten onder het doel van een gezonde en veilige fysieke leefomgeving en de sociale aspecten als leefbaarheid onder het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke functies. In tabel 2.3.1. hanteren wij de brede betekenis van het begrip omgevingskwaliteit.

Ruimtelijke kwaliteit en gebruikswaarde
In de ruimtelijke ordening wordt ook vaak het begrip ruimtelijke kwaliteit gebruikt. Het begrip ruimtelijke kwaliteit heeft betrekking op het maatschappelijke karakter van de ruimtelijke ordening en de betekenis van het ruimtelijk ontwerp. De ruimtelijke kwaliteit van de fysieke leefomgeving wordt bepaald door de samenhang van de gebruikswaarde, de belevingswaarde en de toekomstwaarde. Als tegenhanger van de toekomstwaarde kan aan deze trits ook het begrip herkomstwaarde worden toegevoegd dat verwijst naar de ontwikkelingsgeschiedenis van een plek of gebied. Bij de gebruikswaarde gaat het om de functionele kwaliteit van een ruimtelijke ontwikkeling.

Duurzaamheid
In het gemeentelijk duurzaamheidsbeleid gaan wij uit van de waarden van de filosofie van Cittaslow en de Brundtland-definitie uit 1987 over duurzame ontwikkeling. Deze definitie luidt als volgt: “Duurzame ontwikkeling is een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van de huidige generatie, zonder de behoeften van toekomstige generaties, zowel hier als in andere delen van de wereld, in gevaar te brengen.”

Hoewel circulariteit als begrip binnen het gemeentelijk beleid een relatief nieuw begrip is, is circulariteit vanuit de filosofie van Cittaslow structureel onderdeel van alle beleidsvelden. Omdat wij werken volgens deze filosofie sluit ons beleid inhoudelijk ook aan op de Sustainabele Development Goals van de Verenigde Naties. Die mondiale doelen zijn voor het lokale niveau vergelijkbaar met de criteria van Cittaslow. We beschouwen circulariteit conform de definitie van de rijksoverheid als volgt: In een circulaire economie bestaat geen afval en worden grondstoffen steeds opnieuw gebruikt. Het afval is de nieuwe grondstof.

2.3.1 Omgevingskwaliteit en leefbaarheid

2.3.1 Leefbaarheid en omgevingskwaliteit		
Categorie	**Trend/ontwikkeling**	**Opgaven**
Gezondheid	Toenemende aandacht voor positieve gezondheid en stimuleren van een gezonde leefstijl.	Creëren van een gezondere leefomgeving die een gezonde leefstijl stimuleert. Daarbij ook brede aandacht voor milieuaspecten zoals een goede luchtkwaliteit en het tegengaan van geluidsoverlast en lichtvervuiling.
Veiligheid	Veiligheid neemt een steeds belangrijkere rol in bij de inrichting van de leefomgeving. Focus verbreedt zich van alleen externe veiligheid naar een breder spectrum waarbij ook sociale veiligheid, verkeersveiligheid, veiligheidsgevoel en ondermijning meewegen.	Creëren van een veilige, fysieke leefomgeving in de brede zin van het begrip veiligheid.
Bevolkingsopbouw	Vergrijzing en ontgroening in met name kleinere dorpen zorgen ervoor dat het voorzieningenniveau en daarmee de leefbaarheid van de dorpen onder druk staat.	Samenstelling van de woningvoorraad afstemmen op het leefbaar en vitaal houden van onze dorpen.
Samenleving	Individualisering van de samenleving.	Samenhorigheidsgevoel en sociale binding dorpen behouden en versterken.
Lokaliteit	Meer aandacht voor kleine schaal, menselijke maat en lokale kenmerken.	Koesteren en toekomstbestendig maken kleinschalige en lokale functies en voorzieningen.
Mobiliteit	Focus verschuift van aandacht voor de auto naar aandacht voor langzaam verkeer, toegankelijkheid kwetsbare groepen en verblijfskwaliteit.	Inrichting wegen en straten beter afstemmen op samenspel autobereikbaarheid en langzaam verkeer, toegankelijkheid en verblijfskwaliteit. Inspelen op elektrisch vervoer. Weren doorgaand verkeer tussen de snelwegen door ons gebied en beperken negatieve effecten grote infrastructurele projecten op het onderliggend wegennet.
Ruimteljke kwaliteit	Toenemende aandacht voor ruintekijke kwaliteit en landschappelijke inpassing	Landschappelijke inpassing van nieuwe ontwikkelingen in het buitengebied en in de kernen
Openbare ruimte	Verslechtering financiële situatie dreigt tot bezuiniging inrichting en onderhoud openbare ruimte.	Behoud kwaliteit en onderhoudsniveau openbare ruimte ondanks bezuinigingen door nieuwe vormen van beheer en andere inrichting van gebied.
Ruimte voor initiatief	Meer initiatieven vanuit samenleving.	Gehoor geven aan en stimuleren initiatieven vanuit samenleving.
Cultuurhistorie en erfgoed	Toenemend belang van erfgoed en interesse voor cultuurhistorie in fysieke leefomgeving en als beeldbepalende aspecten van gebiedsidentiteit.	Beschermen en behouden cultuurhistorische kwaliteiten en erfgoed. Bijzondere aandacht voor het herkenbaar en beleefbaar maken van erfgoed en het inzetten van erfgoed als inspiratie bij gebiedsontwikkeling.
Bodem	Toenemende ruimteclaims in de bodem. Bodemdaling.	Ruimteclaims bodem goed op elkaar en op bovengrondse ruimteclaims afstemmen. Versnelde bodemdaling tegengaan.

2.3.2 Duurzaamheid

2.3.2 Duurzaamheid		
Categorie	**Trend/ontwikkeling**	**Opgaven**
Energie	Traditionele (fossiele) energiebronnen raken uitgeput. Transitie van eindige naar duurzame energiebronnen.	Een CO2-neutraal Midden-Delfland.
Klimaat	Klimaatverandering zorgt voor hittestress, verdroging en wateroverlast in de leefomgeving.	Klimaatadaptieve inrichting van de fysieke leefomgeving. Maar ook klimaatmitigatie (tegengaan klimaatverandering) en uitstoot van CO2 verminderen.
Circulariteit	Vermijden van afvalstoffen en verspilling. Kortere ketens met betrekking tot productie en consumptie.	Midden-Delfland circulair inrichten in samenwerking met de omliggende gemeenten.
Biodiversiteit	Afname van de biodiversiteit en tegelijkertijd meer aandacht voor het verbeteren van biodiversiteit.	Inrichting van de leefomgeving en de randen van landbouwpercelen afstemmen op vergroten biodiversiteit.
Mobiliteit	Steeds meer (vormen van) schoner vervoer en minder uitstoot.	Faciliteren en stimuleren van duurzame en gezonde mobiliteit inclusief wandelen en fietsen.
Tuinbouw	Emissie bestrijdingsmiddelen en mest leidt tot vervuiling oppervlaktewater. 4x zo hoge CO2 uitstoot dan andere sectoren.	Inzet HHR van Delfland en ondernemers gericht op voorkomen van emissies galstuinbouw in samenwerking met de gemeente
Gezondheid	Grotere erkenning van het belang van een schone lucht, schoon water en een schone bodem voor de gezondheid evenals een omgeving zonder geluid, geur en lichtoverlast.	Verbeteren kwaliteit van de lucht, het water en de bodem in Midden-Delfland. Stiltegebieden handhaven.
Kringlooplandbouw en duurzzam boer blijven	In de agrarische sector komt er steeds meer aandacht voor gesloten kringlopen. Ook spelen er initiatieven zoals het samenwerkingsproject 'duurzaam boer blijven' waarin gemeente, hoogheemraadschap, LTO Noord en 50 boeren werken aan het bewuster omgaan met dier, bodem, omgeving en bedijrfsrendement.	Stimuleren kringlooplandbouw in de melkveehouderij en glastuinbouw. Realiseren bewustere omgang met dier, bodem, omgeving en agrarische bedrijfsvoering door voortzetting samenwerkingsverband duurzaam boer blijven

2.3.3 Gebruikswaarde

2.3.3 Gebruikswaarde		
Categorie	**Trend/ontwikkeling**	**Opgaven**
Wonen	Landelijke en regionale focus op kwantiteit en versnellingsopgave woningbouw. Daarnaast veel focus op regionaal tekort aan sociale huur.	Kwalitatieve opgave om rustige, dorpse woonmilieus te realiseren en dit zoveel mogelijk binnen bestaand bebouwd gebied inpassen. Samenstelling van de woningvoorraad afstemmen op een goede balans woningcategorieën en kwalitatief benaderen.
Toerisme/recreatie	Toename economisch belang van toerisme en recreatie. Beleving wordt belangrijker. Steeds meer bezoekers weten het landschap van Midden-Delfland te vinden en te waarderen.	Benutten potentie als aantrekkelijk gebied voor recreatief gebruik met activiteiten zoals wandelen, fietsen, varen. Stroomlijnen gebruik landelijk gebied, verbeteren van stad-land verbindingen en bewaren van een goede balans recreatie en rust.
Agrarische sector	Afname van het aantal agrariërs en het landbouwareaal. Trend tot schaalvergroting zowel voor intensivering als extensivering.	In stand houden van een kleinere, maar economisch vitale en toekomstbestendige agrarische sector, vrijkomende agrarische bebouwing een passende nieuwe invulling geven en het aangaan van functionele combinaties met recreatie en natuur.
Vestigingsklimaat	Aanwezigheid van groen, landschap steeds vaker van belang voor vestigingsklimaat woningen en bedrijven.	Behouden kwaliteit als groen en open gebied om binnen de regio aantrekkelijk te blijven voor bedrijven en bewoners.
Bedrijvigheid	Gemeenten / dorpen realiseren vaak eigen bedrijventerreinen zonder regionale afstemming en bestaande lokale bedrijventerreinen worden niet altijd meer volwaardig gebruikt	Regionale afstemming, doorontwikkelen Harnaschpolder.
Detailhandel / voorzieningen	Krimp winkelareaal onder andere door opkomst online shoppen, versterkt door huidige corona-crisis.	Niveau winkels in de dorpen in stand houden
Maatschappelijke voorzieningen	Druk op maatschappelijke voorzieningen vanuit de markt tot transformatie naar commerciëlere voorzieningen.	Behouden lokale, sociaal maatschappelijke voorzieningenaanbod

Hoofdstuk 3 | Visie Midden-Delfland 2040

Afzonderlijke kernkwaliteiten, trends, ontwikkelingen en opgaven leiden tot integrale ambities. Deze staan in dit hoofdstuk verwoord. Daarbij is er een onderscheid tussen algemene, abstractere ambities voor onze gemeente (in de regio) en hoe die ambities concreter landen in de afzonderlijke deelgebieden: het buitengebied, onze dorpen en de Harnaschpolder.

3.1 Midden-Delfland (in de regio)

3.1.1. Omgevingskwaliteit en leefbaarheid

Ruimtelijke kwaliteit

We willen onze identiteit bewaken, versterken en uitdragen. We blijven daarbij werken vanuit de filosofie van Cittaslow en dragen daarmee bij aan het realiseren van de mondiale Sustainable Development Goals (SDG's) die de Verenigde Naties in 2015 hebben vastgesteld[4]. Vanuit Cittaslow erkennen we deze SDG's als beleidsmatig uitgangspunt op lokaal niveau. Van groot belang is het daarom om ons landschap en onze dorpen met de daarin aanwezige cultuurhistorische kwaliteiten en erfgoed te behouden en beter herkenbaar en beleefbaar te maken. We koesteren daarbij onze eigen identiteit, onze lokale verschillen, de menselijke maat en het menselijke tempo, ons agrarische karakter, de openheid en de rust en stilte.

Gezondheid

Bij inrichting van onze leefomgeving hebben we veel aandacht voor aspecten die een gezonde leefstijl stimuleren. We hanteren daarbij het begrip positieve gezondheid waarbij zowel lichaamsfuncties, mentaal welbevinden, zingeving, kwaliteit van leven, meedoen en dagelijks functioneren meetellen. Te denken valt aan faciliteiten die uitnodigen tot beweging, sport en ontmoeting. Daarnaast streven we ernaar om de leefomgeving zelf ook gezonder en groener te maken, met schonere lucht, schoner water en een schonere bodem. Dit blijven we in nauwe samenwerking met de regio doen, waarmee we ook al een verkenning over dit thema hebben gemaakt. Met deze omgevingsvisie sluiten we dan ook aan op de aanbevelingen uit die verkenning, zoals uitgelicht is in het kader 'een gezonde leefomgeving' op de pagina hierna.

Veiligheid

We zetten in op een veilige, fysieke leefomgeving in de brede zin van het begrip veiligheid. Hieronder verstaan we zowel fysieke veiligheid (zoals brandveiligheid, verkeersveiligheid, waterveiligheid en externe veiligheid als sociale veiligheid (zoals tegengaan van overlast en criminaliteit). We hanteren daarbij de vier kernwaarden die de 25 veiligheidsregio's van Nederland gezamenlijk hebben bepaald. Dit betekent dat we fysieke en sociale veiligheid

4) Dit zijn in totaal 17 doelen op het gebied van uiteenlopende thema's. De afbeelding hiernaast geeft weer welke doelen dit zijn.

Een gezonde leefomgeving:

Een gezonde leefomgeving is een veilige, beweegvriendelijke groene omgeving met gezonde, veilige en duurzame woningen, bereikbare voorzieningen, toegankelijke zorg, ontmoetingsplaatsen en voldoende aanbod van sport en cultuur. Belangrijk daarbij is dat negatieve milieufactoren (zoals geluid en luchtverontreiniging) zo min mogelijk aanwezig zijn. Een gezonde leefomgeving nodigt mensen uit om te bewegen, sporten en spelen en tot ontmoeten en contact. Daarnaast wordt fietsen en wandelen en het gebruik van openbaar vervoer gestimuleerd. Een gezonde leefomgeving houdt bovendien rekening met de behoefte van de bewoners en specifieke bevolkingsgroepen (zoals kinderen en/of ouderen) en bevordert daardoor het sociale welbevinden. De gezonde leefomgeving heeft in ieder geval de volgende kenmerken:

- Schoon en veilig milieu (zoals toegang tot schoon en veilig drinkwater, goede luchtkwaliteit en een woonomgeving zonder hinder van geluid of stank);
- Voldoende groen, natuur en water op wandel- en fietsafstand van de woning;
- Aandacht voor de (mogelijke) gevolgen van klimaatverandering (bijvoorbeeld voorkomen van hitte-eilanden);
- Gezonde en duurzame woningen;
- Aantrekkelijke, toegankelijke en gevarieerde openbare ruimten;
- Gevarieerd voorzieningenaanbod (wonen, scholen, horeca, winkels, cultuur, bedrijven, recreatie, sport en zorg);
- Goede bereikbaarheid, waarbij de mogelijkheden voor gezonde mobiliteit voorop staan.

medebepalend laten zijn bij de kwaliteit van onze leefomgeving (kernwaarde 1). We werken hierin samen met onze veiligheidsregio, maatschappelijke organisaties, initiatiefnemers, bedrijven en burgers en zien veiligheid als een gezamenlijke verantwoordelijkheid waarin we ook als gemeente onze rol willen nemen (kernwaarde 2). Onze leefomgeving geven we mede vorm door ontwerpprincipes voor fysieke en sociale veiligheid (kernwaarde 3). Ten slotte zorgen we ervoor dat iedereen die in onze gemeente woont, werkt, of verblijft bekend is met de veiligheidsrisico's in onze gemeente (kernwaarde 4).

Het is onze ambitie dat het veiligheidsniveau van in Midden-Delfland in de toekomst niet afneemt, ook als dat veiligheidsniveau hoog is. Daarom hanteren wij ten aanzien van nieuwe ontwikkelingen in beginsel het "stand-still principe". Dat betekent dat wij geen nieuwe risicobronnen toelaten en ook geen wezenlijke toename van het aantal personen in de directe omgeving van bestaande risicobronnen. Alleen in uitzonderlijke gevallen wijken wij af van dit uitgangspunt. Daarbij is de algemene doelstelling dat de norm van het groepsrisico niet wordt overschreden.

Binnen ons grondgebied onderscheiden wij drie deelgebieden: de dorpskernen, het buitengebied, dat bestaat uit het agrarisch veenweidegebied en de duurzame glastuinbouwgebieden, en het regionaal bedrijventerrein de Harnaschpolder.

In de dorpskernen wijken wij niet af van het "stand-still principe". In het agrarisch veenweidegebied en de duurzame glastuinbouwgebieden staan wij nieuwe risicobronnen toe als dit noodzakelijk is vanwege een groot openbaar belang, Hierbij houden wij rekening met de concentratie van woningen in bebouwingslinten en buurtschappen. Op het regionale bedrijventerrein Harnaschpolder staan wij nieuwe risicobronnen toe of een zeer beperkte toename van het aantal personen in de nabijheid van een risicobron als dit noodzakelijk is vanwege een groot openbaar belang of om zwaarwegende redenen van sociale of economische aard. Daarbij dienen initiatiefnemers voldoende maatregelen te nemen om de fysieke veiligheid te borgen en zullen we de Veiligheidsregio Haaglanden vroegtijdig betrekken.

We houden rekening met de geldende aandachtsgebieden en wijzen waar nodig voorschriftengebieden aan in het omgevingsplan om de fysieke veiligheid te borgen. In gebieden waar risicovolle activiteiten aanwezig zijn, zoals bij Harnaschpolder, kunnen we zo extra veiligheidsmaatregelen nemen. Bij nieuwe ontwikkelingen zetten we in op een veilige afstand tussen risicobron en zeer kwetsbare, beperkt kwetsbare en kwetsbare gebouwen. Doel is om de norm van het groepsrisico niet te overschrijden.

Ruimte aan de samenleving

De samenhorigheid zoals we die nu in onze dorpen en buurtschappen kennen willen we in stand houden. Verenigingen, organisaties en instellingen zorgen voor betrokkenheid van inwoners bij onze dorpen en ons buitengebied. Deze betrokkenheid is van onschatbare waarde bij het levendig, schoon, leefbaar en veilig houden van onze leefomgeving. We willen onze verenigingen en organisaties dan ook blijven ondersteunen, ook om individualisering tegen te gaan en de sociale cohesie te bevorderen. Bij het behouden van de samenhorigheid hoort ook het ruimte geven aan initiatieven vanuit de samenleving. We stimuleren onze inwoners, instellingen, bedrijven en ondernemers daarom om initiatief te tonen. Als gemeente willen we hen hierin faciliteren.

Openbare ruimte

Bij inrichting van wegen en straten gaan we meer rekening houden met langzaam verkeer en een goede verblijfskwaliteit met aandacht voor klimaatadaptatie en vergroening. Het samenspel tussen autobereikbaarheid enerzijds en toegankelijkheid voor fietsers en voetgangers en een goede verblijfskwaliteit anderzijds vraagt om een nieuwe balans.

Mobiliteit

We zetten in op een goede doorstroming en verbinding van de dorpen onderling en van de dorpen naar het omliggende wegennet. Dit is nadrukkelijk bedoeld voor het bestemmingsverkeer binnen onze gemeente. Tegelijkertijd proberen we doorgaand verkeer tussen de snelwegen door ons gebied te weren en te voorkomen dat de grote infrastructurele projecten ons onderliggende wegennet belasten. Beide ambities staan op gespannen voet met elkaar en dit proberen we door slimme maatwerkoplossingen in goede banen te leiden. Daarnaast zetten we in op een beter samenspel tussen autobereikbaarheid enerzijds en verblijfskwaliteit, toegankelijkheid en langzaam verkeer anderzijds. We stimuleren elektrisch rijden en gaan voor het verbeteren van de last mile vanaf de belangrijke openbaar vervoershalten

3.1.2 Duurzaamheid

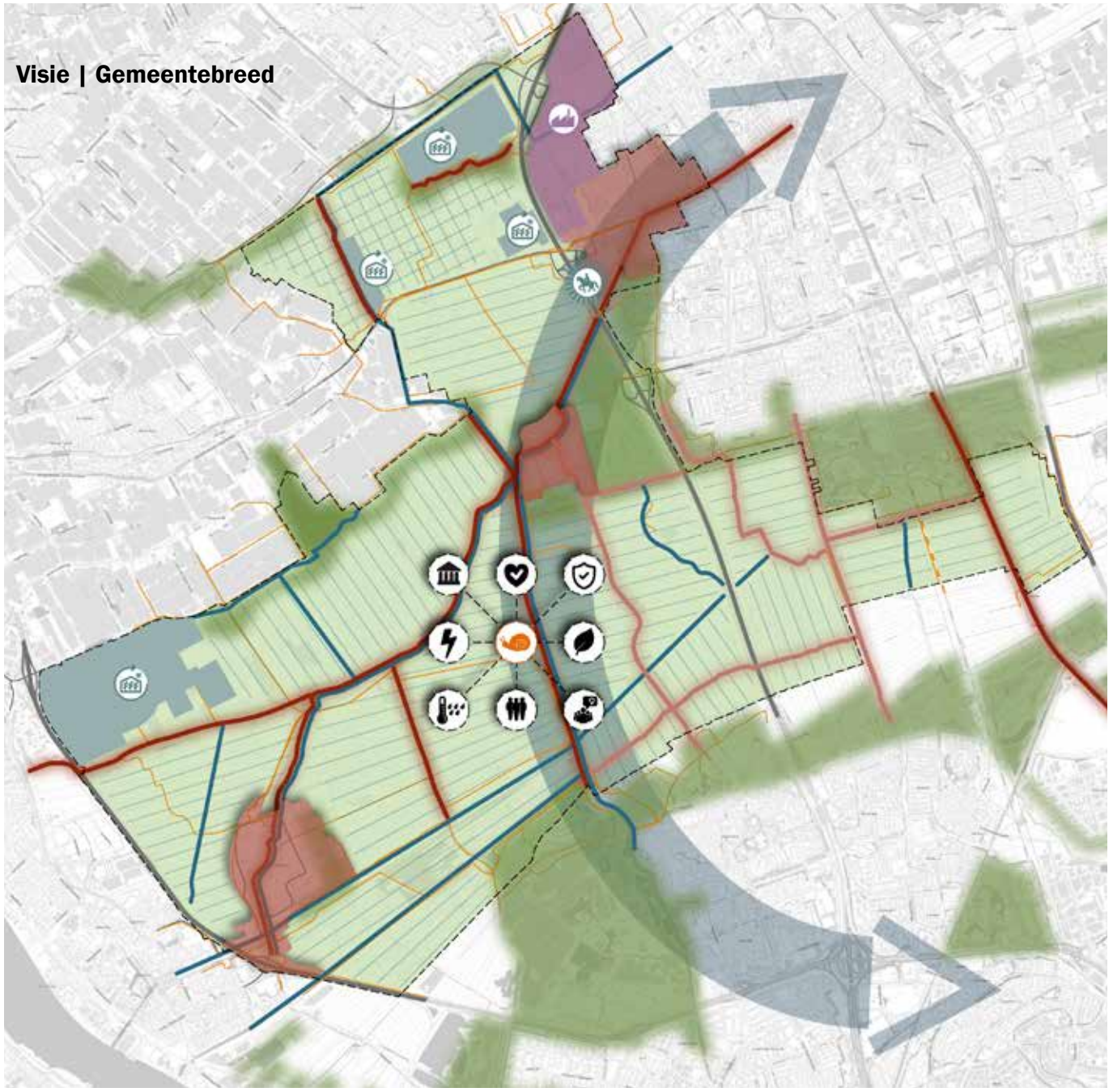
Duurzaamheid is een breed begrip dat op meerdere manieren geïnterpreteerd wordt. Wij beschouwen het begrip op basis van de waarden van de filosofie van Cittaslow en de Brundtland-definitie. Daarbij is sprake van duurzaamheid als een ontwikkeling voorziet in de behoefte van de huidige generatie zonder afbreuk te doen aan de mogelijkheden van toekomstige generaties om in hun behoeften te voorzien. Vanuit de waarden van Cittaslow richten wij ons op de mens in een duurzame omgeving; kwaliteit van leven voor inwoners, bezoekers en ondernemers. Als Cittaslow gemeente streven wij naar een duurzame omgeving die verbonden is met een kwalitatief hoogwaardig landschap, waar een krachtige sociale gemeenschap aanwezig is die wordt ondersteund door de gemeente. Innovatie en duurzaamheid vormen de basis, waarbij identiteit en cultuurhistorie belangrijke elementen zijn. Wij onderschrijven hierbij de Sustainable Development Goals van de VNG (Global Goals) die qua inhoud en doelstelling goed aansluiten op de waarden van Cittaslow.

Energie

Onder de voorwaarde dat het betaalbaar en haalbaar is, streven we in lijn met ons duurzaamheidsprogramma 2020 - 2023, de Regionale Energiestrategie en het nationale klimaatakkoord naar een CO2-neutraal Midden-Delfland in 2050. Betaalbaar betekent dat de kosten van de projecten en de maatregelen passen bij de financiële mogelijkheden van inwoners, ondernemers, gemeente en haar ketenpartners. Haalbaar betekent dat de maatregelen technisch mogelijk moeten zijn, maar ook maatschappelijk en politiek draagvlak hebben. We benutten de vele potenties voor energieopwekking door hernieuwbare warmte en elektriciteit, voor zover veilig en passend bij de ruimtelijke kwaliteit van onze dorpen en ons landschap. In het open veenweidelandschap is daarbij geen plaats voor grootschalige opwekking van zon- en windenergie. Er zijn nog voldoende andere mogelijkheden om een bijdrage te leveren aan de doelstellingen van de Regionale Energie Strategie (RES), waarbij we volgens

Visie | Gemeentebreed

- Cittaslow-gemeente
- Identiteit en cultuuhistorische kwaliteit behouden en herkenbaar maken
- Gezonde leefomgeving en gezonde leefstijl stimuleren
- Veilige leefomgeving creëren
- Ruimte aan de samenleving geven
- Energieneutraal Midden-Delfland
- Verbeteren kwaliteit bodem, water en lucht
- Klimaatadaptief en klimaatmitigerend Midden-Delfland
- Goede balans bevolkingssamenstelling
- Landschap behouden en versterken
- Drie dorpen met eigen identiteit
- Economische kracht door Harnaschpolder
- Economische kracht door duurzame glastuinbouw
- Innovatie door Equestrum
- Cultuurhistorische hoofdstructuur: Linten
- Cultuurhistorische waterstructuur: Gaag, Trekvaarten
- Behouden robuust netwerk van (recreatieve) wandel- en fietspaden
- Recreatieve randen verweven met stad
- Sterke verbindingen Delft - Rotterdam

de systematiek van de zonneladder eerst kijken naar het benutten van daken van bestaande gebouwen in de dorpen, het bedrijventerrein Harnaschpolder en de duurzame glastuinbouwgebieden. Daarnaast noemt de RES de zones van de rijkswegen A4 en A20 als zoekgebieden.

De energietransitie brengt nieuwe veiligheidsrisico's met zich mee. Daarom is het van belang om de kennis en expertise over deze nieuwe risicobronnen te vergroten. De ruimtelijke inpassing rondom de nieuwe vormen van energiewinning, -opslag en -transport gebeurt op een verantwoordelijke en veilige wijze. Hierbij betrekken we de veiligheidsregio in een vroeg stadium en zorgen we ervoor dat er geen onbeheersbare risicovolle situaties ontstaan.

Natuur- en milieukwaliteit

We werken permanent aan het verbeteren van de kwaliteit van onze lucht, ons water en onze bodem. En we koesteren onze rust en stilte. Ruimteclaims in de bodem stemmen we goed op elkaar en op bovengrondse ruimteclaims af en we gaan versnelde bodemdaling tegen. We verbeteren de waterkwaliteit in onze gemeente en richten de leefomgeving in met het oog op vergroting van de biodiversiteit. Met betrekking tot vervuiling leven we de onderdelen na uit de Omgevingswet zoals voorzorg, preventief handelen, bronbestrijding en de vervuiler betaalt (artikel 3.3 Omgevingswet).

Klimaat

We streven naar een volledig klimaatadaptieve inrichting van de fysieke leefomgeving in onze gemeente zodat we klimaatbestendig worden en risico's ten aanzien van wateroverlast, droogte en hitte verkleinen. Dit doen we samen met inwoners, bedrijven en andere betrokken partijen, zoals omschreven in de Strategie Klimaatadaptatie. Hierin maken we onderscheid tussen 'dorp, gras en glas' omdat elk gebied zijn eigen kenmerken heeft en een eigen aanpak vergt..
Maar we willen meer. We gaan ook voor klimaatmitigatie (voorkomen klimaatverandering) door juist uitstoot te verminderen. Uitstoot door energieverbruik vanuit woningen, bedrijven en glastuinbouw. maar ook vanuit het veen. Dit landt in ieder deelgebied op een eigen wijze. Zo speelt in de dorpen bijvoorbeeld het ontstenen en vergroenen van tuinen en terreinen een rol of het verduurzamen van bestaande bebouwing. Terwijl het in het buitengebied bijvoorbeeld gaat om bodemdaling en uitstoot vanuit het veen te voorkomen of om de uitstoot vanuit de glastuinbouw te verminderen.

Bodemdaling heeft een relatie met klimaatmitigatie én - adaptatie. Door de droger(e) zomers, kan het proces van bodemdaling versneld worden als gevolg van veenoxidatie (veenbodem oxideert doordat het in aanraking komt met zuurstof). Hierdoor ontstaat (extra) uitstoot van broeikasgassen vanuit het veen. Doordat de bodem sterk varieert in Midden-Delfland, varieert de bodemdaling in het gebied, en daarmee ook de gevolgen. We zetten ons daarom gebiedsgericht in om bodemdaling zoveel mogelijk te voorkomen en water vast te houden.

Circulariteit

We zetten in op circulariteit op alle terreinen, zoals Kringlooplandbouw en de Emissieloze Kas 2027. In lijn met het Grondstoffenakkoord hebben we de doelstelling om in 2050 volledig circulair te zijn en in 2030 50% minder primaire grondstoffen te gebruiken. We richten onze leefomgeving daarom circulair in. Dit betekent dat toekomstige ontwikkelingen en ingrepen in de leefomgeving (zoals slopen, bouwen en het inrichten van de openbare ruimte) plaatsvinden op basis van gesloten kringlopen en dat we daarbij efficiënt gebruik maken van duurzame producten die kunnen worden hergebruikt.

Dit circulaire denken werkt, net als onze ambities met betrekking tot veiligheid, gezondheid, energie en klimaatadaptatie, door in onze overige ambities op het gebied van bijvoorbeeld wonen, bedrijvigheid, recreatie en toerisme en detailhandel.

3.1.3 Gebruikswaarde

Volkshuisvesting en woonopgave

Onze gemeente vervult in de regio een rol als stille en rustige gemeente in een verstedelijkt gebied. Voor ons is er geen sprake van een kwantitatief programma

vanuit de versnellingsopgave. Daar waar wij kansen zien richten we onze pijlen op de aanwezige kwalitatieve behoefte aan rustige, dorpse woonmilieus. In de verstedelijkte regio is aan dit soort woonmilieus behoefte. Deze kwalitatieve opgave willen we zoveel mogelijk binnen het bestaande bebouwde gebied inpassen. We stemmen onze woningbouwprogrammering continu af op de regionale woningbouwprogrammering en op de afspraken binnen de regio Haaglanden. Daarnaast stemmen we de samenstelling van onze woningvoorraad af op een goede balans tussen de verschillende woningtypen en daarmee een goede balans tussen onze inwoners. In paragraaf 3.3.1 ‘Wonen en leefbare dorpen’ gaan we hier nader op in.

We proberen zo jonge gezinnen aan te trekken om de voorzieningen en de leefbaarheid in onze dorpen in stand te houden. Dit bereiken we nadrukkelijk niet alleen door nieuwbouw. Het zo goed mogelijk benutten van de bestaande voorraad door middel van het verbeteren van de doorstroming is minstens zo belangrijk.

Onze gemeente vervult in de regio een rol als stille en rustige gemeente in een verstedelijkt gebied. Voor ons is er geen sprake van een kwantitatief programma vanuit de versnellingsopgave. Daar waar wij kansen zien richten we onze pijlen op de aanwezige kwalitatieve behoefte aan rustige, dorpse woonmilieus. In de verstedelijkte regio is aan dit soort woonmilieus behoefte. Deze kwalitatieve opgave willen we zoveel mogelijk binnen het bestaande bebouwde gebied inpassen. We stemmen onze woningbouwprogrammering continu af op de regionale woningbouwprogrammering en op de afspraken binnen de regio Haaglanden.

Recreatie

We willen onze potentie als aantrekkelijk gebied voor recreatief gebruik goed benutten. We zetten in op een goed netwerk met sterke stad-landverbindingen voor verschillende vormen van recreatief gebruik (zoals fietsen, wandelen, varen en paardrijden) waarbij ontbrekende schakels zijn aangevuld. We benutten de potenties van het water in onze gemeente en vergroten ons aanbod aan kleinschalige recreatieve voorzieningen en maken dit toegankelijk voor iedereen. We houden hierbij rekening met andere functies zoals natuur, melkveehouderij en water zodat het niet ten koste gaat van het landschap. De Gaag is daarbij de verbindende ruggengraat waarlangs de recreatieve voorzieningen zich concentreren.

Vestigingsklimaat

We willen onze gunstige positie in de MRDH en onze goede bereikbaarheid benutten op een manier die bij ons karakter past. Snelle verbindingen naar Rotterdam en Delft zijn daarom van belang, zeker op het gebied van langzaam verkeer en openbaar vervoer en de last mile. Zelf zien we kansen voor de Harnaschpolder, voor innovatieve kennisinstituten, voor duurzame tuinbouwclusters, sterke dorpscentra en bloeiende recreatieve voorzieningen als dragers van een vitale, Midden-Delflandse economie.

3.1.4 Cultureel erfgoed

De gemeente Midden-Delfland is rijk aan cultureel erfgoed. Dit erfgoed omvat niet alleen gebouwde monumenten maar ook beschermde dorpsgezichten, cultuurhistorische landschapselementen en het archeologische bodemarchief. Per 1 januari 2021 telt de gemeente 98 rijksmonumenten, 188 gemeentelijke monumenten en de twee beschermde dorpsgezichten van ’t Woudt en het historisch centrum van Maasland. Midden-Delfland heeft een rijk bodemarchief. Al vanaf de prehistorie wonen en gebruiken mensen het landschap van Midden-Delfland. Daarom zijn er in het gebied vindplaatsen uit verschillende tijdperken, van de steentijd tot de moderne tijd.

Ons cultureel erfgoed laat zien waar wij vandaan komen, wie wij zijn en hoe wij ons ontwikkelen. Daarom beschermt de overheid het. Daarbij verschoof de aandacht de laatste jaren van het beschermen van individuele monumenten naar ensembles van monumenten en de omgeving van monumenten. Ook zag de overheid ruimtelijke ontwikkelingen niet meer als een bedreiging, maar als een kans om een plek onder het motto “behoud door ontwikkeling” nieuw leven in te blazen. Daarbij gaat het niet alleen om herbestemmen maar ook om het gebruiken van

cultureel erfgoed als inspiratiebron voor gebiedsontwikkelingen. Met deze omgevingsvisie ondersteunen wij deze wijze van het behouden van en omgaan met cultureel erfgoed.

3.2 Ons buitengebied

Ieder deelgebied van Midden-Delfland kan op zijn eigen manier concreet bijdragen aan de algemene gemeentebrede ambities. Zo ook het buitengebied dat het grootste deel van ons grondgebied omvat en bepalend is voor onder andere onze agrarische identiteit, landschappelijke kwaliteit, recreatieve beleving en de rust en stilte.

3.2.1 Waardevol Bijzonder Provinciaal Landschap behouden en versterken

Onze bestuurlijke opdracht is om het waardevolle cultuurlandschap in stand te houden, te vernieuwen en leefbaar te houden. De ambities die we in dit hoofdstuk voor ons buitengebied optekenen zijn allemaal vanuit deze bestuurlijke opdracht ingegeven of hierop afgestemd. Met de aanwijzing van Midden-Delfland tot Bijzonder provinciaal landschap in 2017 kregen wij ook de ontwikkelopdracht ten aanzien van de stedelijke context en de sturing en borging van de ruimtelijke kwaliteit. Ten aanzien van de stedelijke context gaat de ontwikkelopdracht over het beter aansluiten bij de stedelijke behoefte aan groen, het stedelijk groen en het stedelijk groenprogramma. Ten aanzien van de ruimtelijke kwaliteit gaat het organiseren van een onafhankelijke kwaliteitsaansturing en kwaliteitsborging. Vanuit deze twee opdrachten behouden en versterken we de vier kernkwaliteiten van het waardevolle Bijzonder Provinciaal Landschap: een open polderlandschap in de metropool, een landschap met een historisch verhaal, een buitenruimte voor ruim twee miljoen mensen en de verweving van veenweidelandbouw en veenweidenatuur. We hanteren daarbij de visie op het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland, zoals ontwikkeld in de Gebiedstafel voor het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland[5] samen met andere gemeenten, het Hoogheemraadschap en gebiedspartijen, als input voor de omgevingsvisies van gemeenten. De visie bevat zeer veel bouwstenen om dit doel te bereiken. Dit betekent onder andere:

- Ruimtelijke kwaliteit: De huidige kwaliteiten van het landschap behouden en versterken. Ontwikkelingen en nieuwe functies voegen waarde toe aan het landschap.
- Landbouw: Een voor agrariërs aantrekkelijk landschap met ruimtelijke kwaliteit en een goed economisch perspectief, versterking van duurzame grondgebonden melkveehouderij inclusief een verder opgeschaalde kringlooplandbouw, behoud van de agrarische sector als drager van het landschap.
- Biodiversiteit: Vergroten en versterken van de huidige biodiversiteit en het netwerk van ecologische verbindingen. Dit afstemmen op de verschillende gebieden te weten het weidegebied, gebieden met opgaande beplanting en het moerasgebied.
- Stadsranden, recreatie en groenstructuur: Een sterk en aantrekkelijk landschap voor bewoners met balans tussen recreatieve activiteiten, agrarische bedrijfsvoering, natuur, landschappelijke kwaliteit en beleving. Een landschap dat verweven is met het stedelijk gebied.
- Water en klimaat: Gebiedskenmerken sturend laten zijn voor de inrichting en het gebruik. Dit betekent ‘water vast houden’ in relatie tot bodemdaling, uitstoot broeikasgassen vanuit veen, droogte en voorkomen wateroverlast.. Dit doen we gebiedsgericht samen met de betrokken boeren, Hoogheemraadschap van Delfland en de provincie Zuid-Holland. Daarnaast verbetering van de waterkwaliteit; dit is een aandachtspunt vooral vanwege de emissie van bestrijdingsmiddelen en meststoffen vanuit de glastuinbouw. Ook bij Kringlooplandbouw als onderdeel van Duurzaam Boer Blijven wordt hier aan gewerkt.
- Energietransitie: Landschappelijke kwaliteiten staan voorop bij energietransitie.

5) Hier worden de algemene ambities uit de visie bijzonder provinciaal landschap Midden-Delfland samengevat. De visie van de gebiedstafel zelf bevat veel meer concretere bouwstenen die we met deze omgevingsvisie onderschrijven. De gebiedstafel is een samenwerkingsverband tussen de volgnede partijen: gemeente Delft, gemeente Lansingerland, gemeente Maassluis, gemeente Midden-Delfland, gemeente Pijnacker-Nootdorp, gemeente Rotterdam, gemeente Schiedam, gemeente Vlaardingen, gemeente Westland, Hoogheemraadschap van Delfland, LTO Noord afdeling Delflands Groen, Midden-Delfland Vereniging, Vereniging Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Zuid-Hollands Landschap, Daarnaast is ook de provincie Zuid-Holland betrokken.

Versterken kernkwaliteit: Een open polderlandschap in de metropool

- Landschappelijke openheid
- Kenmerkende kavelrichting
- Weg en spoor doorsnijden landschap

Versterken kernkwaliteit: andschap met historisch verhaal

- Historische watergangen
- Kavelstructuur (schematisch weergegeven)
- Kreekruggen
- De Vlietlanden, oorspronkelijk veengebied
- Commandeurspolder en kroonjuweel
- Polderlinten en boezemlinten
- Beschermd dorpsgezicht ‘t Woudt / overige buurtschappen en bebouwingsclusters

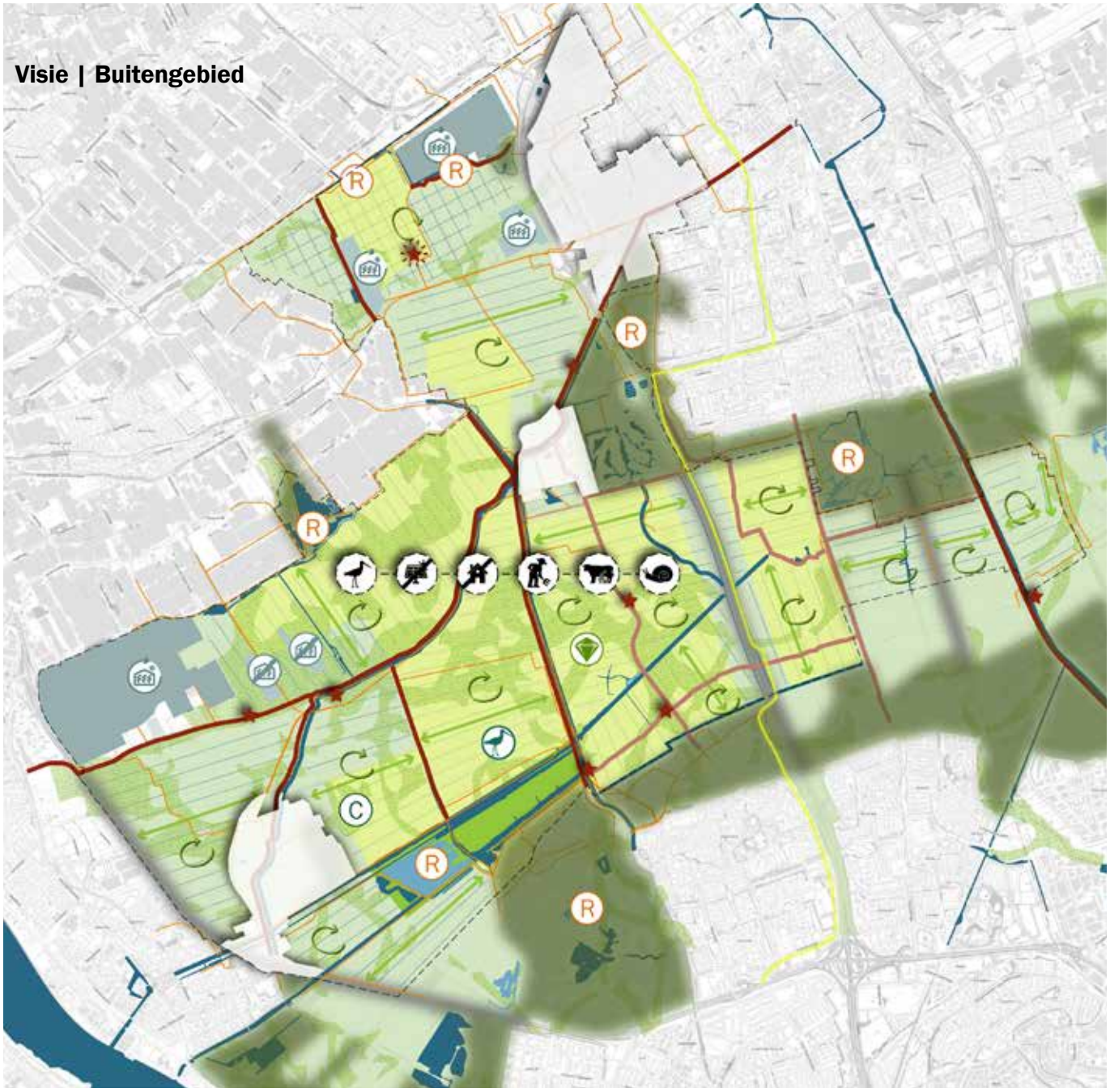
Versterken kernkwaliteit: buitenruimte voor 2.3 miljoen inwoners

- Recreatief netwerk aan wandel-, fiets-, vaarroutes
- Stiltegebied
- Randen met recreatieve trekkers

Versterken kernkwaliteit: verweving veenweidenatuur en -landbouw

- Weidevogelleefgebieden (aanwezig in hele agrarisch kerngebied)

- Vergroten en versterken biodiversiteit en ecologische verbindingen
- Landschap voorop bij energietransitie: geen grootschalige opwekking
- Geen grote stedelijke ontwikkelingen
- Agrariërs beheerder van het landschap, kringlooplandbouw, extensivering melkveehouderij
- Landschap als bron streekproducten
- Goede balans rust en drukte bij benutten recreatieve potentie
- Behouden en emissieloos maken duurzame tuinbouwclusters
- Niet duurzame tuinbouw saneren ten bate van landschap en milieu
- Ruimte bieden aan tracé warmtelinQ

* De serie kaarten die bij de gebiedsvisie Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland horen gaan uitgebreider in op de afzonderlijke landschappelijke kwaliteiten en ambities. Dit kaartbeeld is meer op hoofdlijnen en omvat ook andere zaken zoals de tuinbouwgebieden, maar is wel afgestemd op de gedetailleerdere kaarten van de gebiedsvisie.

- Vergroten van de bekendheid van het gebied: Vergroten van de naamsbekendheid en het positieve imago van het Bijzonder Provinciaal Landschap.

3.2.2 Grondgebruik

We kiezen expliciet voor melkveehouderij, natuur en recreatie als functies in ons buitengebied. Voorwaarde daarbij is dat de maat en schaal van deze functies passend zijn in ons open landschap. Grondgebonden duurzame veehouderij, open natuurgebieden en fijnschalige, rustige recreatieve voorzieningen bieden de meeste kans op het behouden van een gewaardeerd open landschap in de toekomst. Andere ontwikkelingen vinden we niet passend. Stedelijke ontwikkelingen en grootschalige opwekking van zon- en windenergie krijgen dus geen plaats in ons open veenweidelandschap. We temperen daarmee ook de economische verwachtingswaarde van de grond. We willen de kosten voor de agrarische sector zo laag mogelijk houden en speculatie voorkomen. Daarmee bieden we ruimte aan een duurzame grondgebonden melkveehouderij, waar nodig verweven met natuur, en voorkomen we latere sanering van ongewenste ontwikkelingen.

Het grondgebruik stemmen we daarnaast goed af op de provinciale beschermingscategorieën voor ruimtelijke kwaliteit. Daar waar een hogere categorie is zijn we terughoudender. Een voorbeeld van de beschermingscategorieën is dat we infrastructurele ontwikkelingen in de beschermde gebieden zoveel mogelijk vermijden. Indien deze onvermijdelijk zijn, hanteren we bij het meewerken hieraan als voorwaarde een zorgvuldige landschappelijke inpassing en compensatiemaatregelen op het gebied van landschap en natuur.

De keuze voor melkveehouderij, natuur en recreatie als functies in ons buitengebied, maakt dat we terughoudend zijn in uitbreidingsmogelijkheden voor niet-agrarische bedrijvigheid. Dit is alleen mogelijk met maatwerkoplossingen op basis van het huidige bestemmingsplan en de gewenste ruimtelijke kwaliteit voor het Bijzonder Provinciaal Landschap. Slechts in uitzonderlijke gevallen wijken we hiervan af en alleen als dit samengaat met een substantiële verbetering van de ruimtelijke en natuurlijke kwaliteit van het landschap.

3.2.3 Duurzame melkveehouderij

De grondgebonden melkveehouderij blijft als drager en beheerder van het landschap behouden. Tegelijkertijd willen we wel inspelen op de afname van het aantal boeren. Grond die op die manier beschikbaar komt kan bijdragen aan de initiatieven vanuit het samenwerkingsverband Duurzaam Boer Blijven, kringlooplandbouw, de verwevenheid tussen natuur en melkveehouderij en extensivering. We houden ook de geurverordening in stand. Zo is er een kleinere afstand tussen een veehouderijbedrijf en een geurgevoelig object mogelijk en kunnen agrariërs bijvoorbeeld beter nevenactiviteiten ontplooien of een bedrijfswoning omzetten in een burgerwoning.

Midden-Delfland krijgt naar verwachting te maken met meer boeren die hun bedrijf beëindigen, dan dat er bedrijfsopvolgers zijn of nieuwe boeren. We proberen de negatieve gevolgen van deze landelijke trend in Midden-Delfland te voorkomen door gericht beleid en maatwerk. We bevorderen overnames en bedrijfsopvolging door jonge boeren, zowel binnen als buiten de familie. Hierbij gaat het dus om bedrijfsopvolging en niet om het uitbreiden van het aantal bedrijven. We ondersteunen het Jonge Boeren Netwerk van het programma Duurzaam Boer Blijven. Waar nodig kunnen we maatwerkadvies faciliteren en hen helpen zoeken naar alternatieve financiering. Verder heeft Midden-Delfland veel te bieden voor de agrarische ondernemer met oog voor nevenfuncties op het gebied van agrarisch natuurbeheer, zorg, educatie en/of huisverkoop. Aan de basis liggen de beginselen van kringlooplandbouw. Dit alles samen met ongeveer 2 miljoen inwoners om het gebied heen biedt kansen en mogelijkheden voor een duurzame melkveehouderij voor de toekomst.

Door het hoge waterpeil en het risico op bodemdaling is de (veen)bodem ten aanzien van de agrarische functie alleen geschikt voor de melkveehouderij. zeker ook omdat rekening gehouden moet worden met de biodiversiteitsopgave: weidevogelnatuur. De ondiepe ondergrond van het open veenweidegebied bestaat uit relatief schone grond. Dat is een belangrijke voorwaarde voor de voedselveiligheid. Het gemeentelijk bodembeleid is erop gericht dat de bodemkwaliteit niet verslechtert. Zo houden wij de bodem geschikt voor de melkveehouderij en andere opgaven zoals weidevogels. Andersom verwachten wij van de melkveehouders dat zij hun bedrijfsvoering afstemmen op de eigenschappen van de ondergrond, zodat de melkveehouderij in ons gebied niet leidt tot een versnelde bodemdaling. Daarnaast zien wij kansen voor de verbetering van de bodemkwaliteit en het bodemleven als gevolg van kringlooplandbouw. De Leidraad Bodemdaling Midden-Delfland biedt handelingsperspectieven over hoe om te gaan met bodemdaling, rekening houdend met natuur, landschap, cultuurhistorie en zoetwaterbeschikbaarheid.

3.2.4 Emissieloze, duurzame tuinbouwclusters

In ons buitengebied behouden we onze, qua locatie, duurzame tuinbouwclusters. Daarmee blijft ook deze sector bijdragen aan onze economische vitaliteit. Wij stemmen daartoe als onderdeel van het greenportcluster in het Westland ons beleid af met de gemeente Westland en werken regionaal samen in de Stichting Greenport West-Holland.. We maken deze tuinbouwclusters (nagenoeg) emissieloos om te kunnen voldoen aan de eis tot (nagenoeg) emissieloze kassen in 2027 en daarmee aan de doelstelling voor de Kaderrichtlijn Water. Conform deze doelstelling mag er vanuit de glastuinbouw in 2027 (nagenoeg) geen emissie meer zijn van bestrijdingsmiddelen en meststoffen zoals fosfaat en stikstof naar het oppervlaktewater. Dit is belangrijk in relatie tot de waterkwaliteit als onderdeel van de kwaliteit in de leefomgeving Ook klimaatadaptatie is een aandachtspunt zoals omschreven in de gemeentelijke Strategie Klimaatadaptatie, in relatie tot het risico ten aanzien van wateroverlast, watertekort en hittestress. Naast het voorkomen van het lozen van meststoffen en beschermings- of bestrijdingsmiddelen pakken we ook de uitstoot van CO2 en de lichthinder van de kassen aan.

De, qua locatie, niet duurzame tuinbouw willen we waar mogelijk saneren ten bate van landschappelijke kwaliteitsverbetering. Ook dit is gunstig voor het verminderen van emissies. Op deze manier bereiken we winst op het gebied van natuur, milieu, landschap en economie. Denk aan het verbeteren van drinkwater voor vee (kringlooplandbouw), de biodiversiteit in het slootwater en daarmee het voedselaanbod voor weidevogels in het weidevogel foerageergebied.

Daarnaast stimuleren wij het gebruik van duurzame energie in het kader van de energietransitie en zetten we in op een circulaire kringloop . In de duurzame glastuinbouwgebieden zien wij kansen voor geothermieprojecten. Naast het feit dat de glastuinbouwsector een belangrijke gebruiker is van aardwarmte, zijn win-

locaties voor geothermie in duurzame glastuinbouwgebieden ruimtelijk inpasbaar zonder afbreuk te doen aan het landschap of de veiligheid. .Afhankelijk van de bodemgesteldheid zijn er (on)mogelijkheden voor het realiseren van het gebruik van de ondergrond door de glastuinbouwsector. Zuivere keuzes onderbouwd door onderzoek van de ondergrond zijn daarbij van belang. Wij gaan daarom de ondergrond onderzoeken en betrekken daarbij ook onze buurgemeenten.

3.2.5 Wederkerigheid stad – land

We versterken de wederkerigheid tussen stad en land. We verbeteren het robuuste paden en waternetwerk voor diverse recreatieve gebruiksvormen (zoals fietsen, wandelen, varen, paardrijden) en versterken de poorten tussen stad en land. Op deze manier vergroten we onze toegankelijkheid voor de 2,3 miljoen inwoners en kunnen onze inwoners vice versa optimaal profiteren van de omliggende dynamische stedelijke voorzieningen. We benutten onze recreatieve potentie maar bewaken tegelijkertijd een goede balans tussen drukte en rust. Onze lokale functies en voorzieningen koesteren we en houden we kleinschalig. We stimuleren de lokale verkoop van streekproducten in Midden-Delfland maar juist ook in omringend stedelijk gebied. Op die manier wordt de waarde van het landschap vermarkt in stedelijk gebied. Aan de andere kant maakt lokale verkoop Midden-Delfland ook aantrekkelijk vanuit de regio en kiezen onze inwoners zelf ook vaker lokale producten. Dit is goed voor de ondernemer én het milieu. Ook willen we het product landschap zelf verder promoten.

Gebiedsmarketing PUUUR Midden-Delfland brengt de rol, positie en mogelijkheden van ons landelijk gebied gebundeld voor het voetlicht in de stedelijke omgeving. Gebiedsmarketing is het middel om inwoners van onze metropool te laten houden van Midden-Delfland, zodat het gebied beschermd blijft en verder ontwikkeld kan worden.

3.2.6 Landschap en energie & infrastructuur

We bieden ruimte aan de WarmtelinQ als onderdeel van de warmterotonde. Zelf voorzien we in warmte energie door kansen voor geothermie en waterthermie te benutten voor zover dit op een veilige en landschappelijk passende manier plaats kan vinden en ondergrondse ruimteclaims dit toelaten. Daarnaast is het van belang dat deze vormen van warmte-opwekking passend samengaan met een veilige en gezonde drinkwatervoorziening en niet leiden tot een (te grote) verhoging van de temperatuur in de drinkwaterleidingen. Het buitengebied is vanwege het belang van het authentieke landschap geen bron voor grootschalige zonne- en windenergie. Individuele, kleinschalige zonnepanelen en windmolens op erven stimuleren we voor zover deze landschappelijk goed zijn ingepast. Dit betekent dat deze installaties niet opvallend zichtbaar mogen zijn vanaf de openbare weg en vanuit publiek toegankelijke voorzieningen, dat er geen negatieve gevolgen mogen zijn voor de weidevogels en voor de gezondheid van omwonenden en dat we bij beeldbepalende erven, bijvoorbeeld met monumenten, terughoudender hierin zijn.

In ons buitengebied bieden we ruimte aan verbetering van enkele belangrijke infrastructurele verbindingen zoals de verbreding van de A4 en de verdubbeling van de spoorlijn Den Haag – Rotterdam. Ook hier stellen we in lijn met de beschermingscategorieën die hier van toepassing zijn een zorgvuldige landschappelijke inpassing en compensatie voorop. Ons uitgangspunt is dat wij niet meewerken tenzij ons landschap er kwantitatief en kwalitatief op vooruit gaat. Hoe ingrijpender de aantasting en de negatieve gevolgen van zo'n ontwikkeling, hoe steviger we inzetten op compenserende maatregelen. Op die manier kan dit 'netto winst' voor het landschap opleveren. Hierbij sluiten we ons aan bij de provinciale visie Rijke groenblauwe leefomgeving en de visie op het Bijzonder Provinciaal Landschap.

Op dit moment loopt er een initiatief voor een buisleiding die restwarme uit de Rotterdamse haven en warmte uit geothermiebronnen kan leveren aan huishoudens in de regio Haaglanden. We stellen hieraan de voorwaarden dat dit veilig gebeurt, er een goede afstemming met overige ondergrondse ruimteclaims plaatsvindt en er geen negatieve gevolgen voor het landschap, de natuur, de bodem- en waterkwaliteit en de gezondheid optre-

den. Ook blijven we via Juva participeren in het Warmtesysteem Westland om geothermie in de glastuinbouw te stimuleren en bij te dragen aan vermindering van het aardgasverbruik in deze sector.

3.2.7 Ruimtelijke kwaliteit

Donkerte en stilte

Donkerte en stilte zijn bestaande en gewenste kwaliteiten in ons landschap. Lichthinder leidt tot horizonvervuiling en licht- en geluidhinder hebben negatieve gevolgen voor de natuur, de nachtrust en daarmee de gezondheid van mens en dier. We zetten daarom in op zoveel mogelijk stilte en donkerte in ons landschap.

Beplantingselementen

Naast de openheid en de kreekruggen zijn bomenrijen, bomengroepen en solitairen ook belangrijk voor de ruimtelijke kwaliteit en/of de cultuurhistorische waarde van het landschap. Deze waarden hebben we vastgelegd met de bomenlijst. Bij aanvragen voor het kappen van bomen maken we een belangenafweging waarbij we naast de openheid van het landschap ook de waarde van de bomen op de vastgestelde bomenlijst meewegen.

Erven

Ook de bebouwde (boeren)erven dragen bij aan de ruimtelijke kwaliteit van ons buitengebied. Ze herbergen regelmatig cultuurhistorisch waardevolle of monumentale bebouwing en/of zijn voorzien van gebiedseigen erfbeplanting zoals solitairen en afschermende bomenrijen of landschappelijke hagen. Die erfkwaliteiten willen we behouden en versterken. Daar waar die kwaliteiten ontbreken stimuleren we dat die kwaliteiten worden hersteld of toegevoegd. Bijvoorbeeld bij ontwikkelingen op die erven te sturen op een betere landschappelijke inpassing met gebiedseigen erfbeplanting.

3.3 Onze dorpen

Ieder deelgebied van Midden-Delfland kan op zijn eigen manier concreet bijdragen aan de algemene gemeentebrede ambities. Zo ook onze drie dorpen Den Hoorn, Maasland en Schipluiden. In deze dorpen woont veruit het grootste deel van onze inwoners, bevinden zich de meeste voorzieningen en zijn veel cultuurhistorische kwaliteiten aanwezig.

3.3.1 Wonen en leefbare dorpen

We stemmen de samenstelling van de woningvoorraad af op het leefbaar en vitaal houden van de dorpen. In alle dorpen moet er een goede mix aan woningen en daarmee inwoners aanwezig zijn om, ondanks de ontgroening en vergrijzing, het voorzieningenniveau en leefbaarheid op peil te houden. Met name in Schipluiden en Maasland is dit laatste een aandachtspunt. We zijn daarbij in eerste instantie een gezinsgemeente en maken de politieke keuze om dit ook te blijven. We richten ons daarom op doorstroming van senioren (bijvoorbeeld door het realiseren van meer appartementen) en op de lokale starters. Deze zijn in onze gemeente vaak al iets ouder en bestaan uit stellen of jonge gezinnen. We zorgen ook voor betaalbare woningen voor bijvoorbeeld alleenstaanden, éénoudergezinnen en mensen met een minimum inkomen. We maken gebruik van de wettelijke mogelijkheid om samen met de woningcorporatie een percentage van de sociale woningen aan te wijzen aan lokale inwoners en hanteren bij woningbouwprojecten de eis dat minimaal 30% van de woningen een sociale woning is, zodat ook wij het tekort aan sociale woningen in de regio helpen te verminderen.

Bij kleine projecten met minder dan tien woningen is het niet altijd mogelijk of wenselijk 30% procent sociale woningbouw te realiseren. In die gevallen kan een initiatiefnemer het tekort aan sociale woningen afkopen door per woning een bedrag te storen in het gemeentelijke fonds sociale woningbouw. De gelden in dit fonds worden gebruikt door de gemeente om extra sociale woningen in een ander project te financieren ter compensatie. Deze regeling staat in de Beleidsnotitie sociale woningbouw bij kleine bouwprojecten die de raad op 3 juli 2012 heeft vastgesteld als addendum bij de gemeentelijke structuurvisie. Deze beleidsnotitie is nu een bijlage bij deze omgevingsvisie.

Wat betreft inkomensgroepen willen we meer dan voorheen voorzien in betaalbare woningen voor de middenin-

komens. Als bovengrens van betaalbare huur hanteren wij de regionaal vastgestelde middenhuurgrens (€975,72, prijspeil 2021). Als bovengrens van betaalbare koop hanteren we het grensbedrag van de Nationale Hypotheek Garantie (€325,000,-, prijspeil 2021).

We proberen zo jonge gezinnen aan te trekken om de voorzieningen en de leefbaarheid in onze dorpen in stand te houden. Dit bereiken we nadrukkelijk niet alleen door nieuwbouw. Het zo goed mogelijk benutten van de bestaande voorraad door middel van het verbeteren van de doorstroming is minstens zo belangrijk. Door te voorzien in juiste woningen bij nieuwbouw hopen we dat ouderen of empty-nesters of andere kleine huishoudens niet onnodig lang in grote woningen blijven wonen, zodat gezinnen door kunnen stromen en op hun beurt woningen achter laten die weer door starters kunnen worden benut.

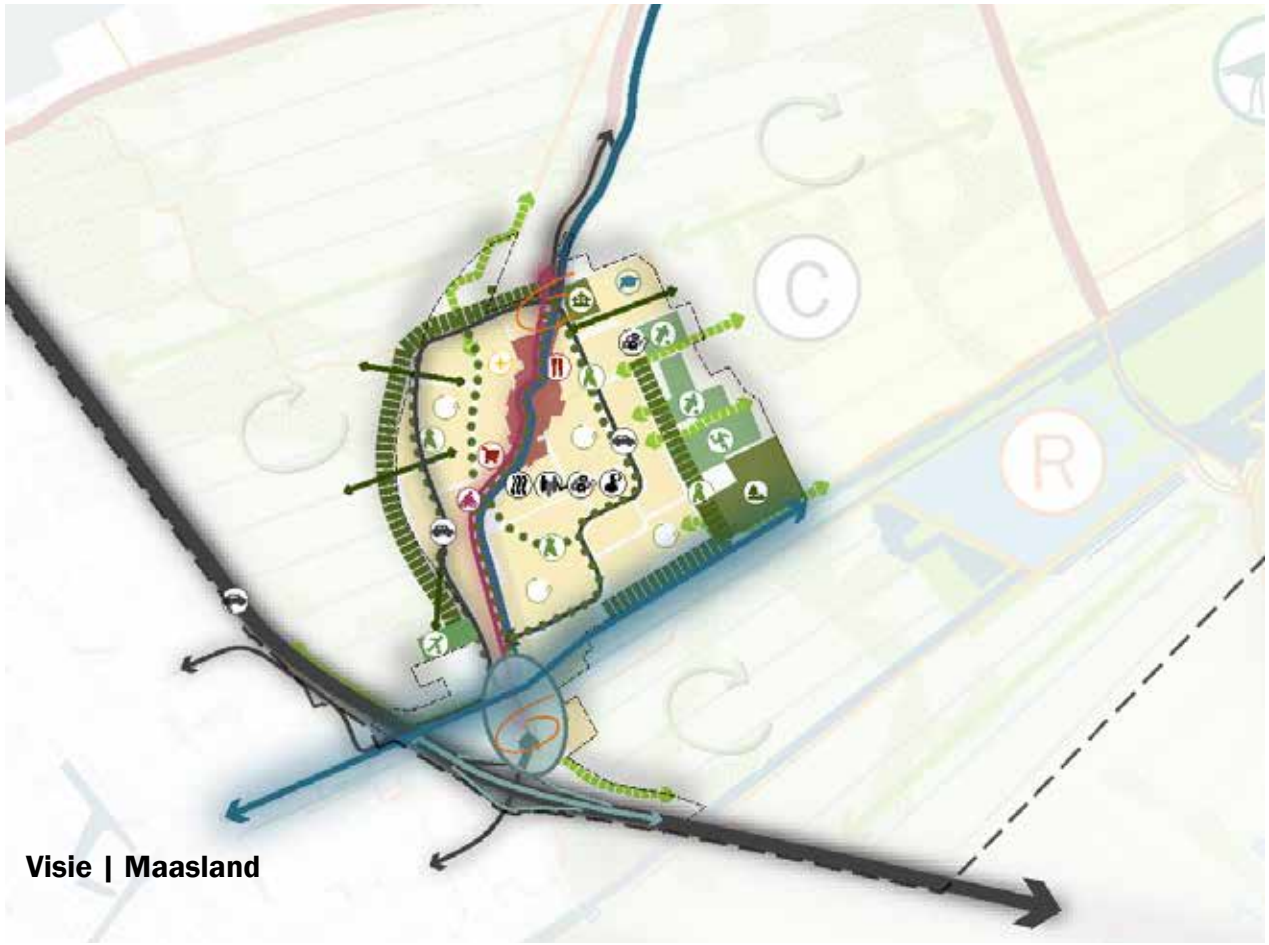
3.3.2 Binnenstedelijk verdichten

Ruimte voor grootschalige uitbreidingslocaties is er niet in onze gemeente; we willen het buitengebied immers open houden. Dit betekent niet dat er helemaal geen uitbreiding plaats kan vinden. Maar een eventuele uitbreiding van de dorpen vindt wel altijd plaats via maatwerk. Daarbij streven we primair naar een stedenbouwkundig en landschappelijk passende aansluiting op de bestaande context van de dorpsranden en het open landschap. Hierop stemmen we vervolgens de omvang en proportionaliteit van eventuele uitbreidingen af.

Visie | Den Hoorn

- Binnenstedelijk verdichten, passend bij kleinschalig karakter
- Proef schoner verkeer
- Verouderede bedrijventerreinen revitaliseren / transformeren
- Groen en openbare ruimte richten op ontmoeten, bewegen en sport
- Wijken vergroenen
- '50/60 Wijken: openbare ruimte verbeteren en combineren met vergroening, energietransitie, klimaatadaptatie
- Autoverbinding naar Delft aan zuidrand dorp concentreren
- Snelle, veilige fietsverbindingen naar Delft, Schipluiden, Harnaschpolder
- Centrum: zelfstandig en lokaal houden, voorzieningenniveau behouden, kwalitatieve impuls geven en verkeersluwer maken
- Zelfvoorzienend blijven met sterk voorzieningenaanbod
- Initiatieven uit samenleving flexibel stimuleren
- Potentie benutten van aansluiting op leiding door het midden
- Zelfstandige en lokale karakter t.o.v. Delft behouden
- Relatie tussen dorp en water versterken
- Ontwikkelen hippische innovatiecampus Equestrum
- Sport
- Groene hoofdstructuur

Visie | Maasland

- Bevolkingssamenstelling afstemmen op leefbaar en zelfvoorzienend dorp blijven
- Binnenstedelijk verdichten, passend bij kleinschalig karakter
- Groen en openbare ruimte richten op ontmoeten, bewegen en sport
- Wijken vergroenen
- '50/60 Wijken: openbare ruimte verbeteren en combineren met vergroening, energietransitie, klimaatadaptatie
- Autoverbinding om het dorpscentrum heen
- Snelle, veilige fietsverbindingen door het dorp heen
- Historisch centrum richten op horeca, streekwinkels, recreatie
- Nieuw centrum voorzieningenniveau handhaven
- Initiatieven uit samenleving flexibel stimuleren
- Kansen voor geothermie en aquathermie benutten
- Entrees tot het dorp aantrekkelijker maken
- Doorvaarbaarheid en recreatieve verbinding naar Maassuis versterken
- Ontwikkeling Maaslandse Poort
- Sport
- Hoofdstructuur van lanen, groene randen en groene verbindingen
- Groene doorzicht op het landschap
- Begraafplaats / Maaslandse Bos

Maar we zoeken voor nieuwe woningen vooral binnenstedelijke locaties om te verdichten, zoals de Maaslandse Zoom in Maasland. De kleine schaal en menselijke maat die onze dorpen kenmerken blijven daarbij het uitgangspunt. Ook hier geldt dat dit altijd maatwerk is en dat de bebouwing wat betreft situering, hoogte, korrelgrootte en bouwmassa passend aan moet sluiten op de bestaande lokale context. Dit betekent dat er afhankelijk van die context best ruimte kan zijn voor gestapelde bebouwing. Bebouwing hoger dan vier bouwlagen, lange aaneengesloten bebouwingswanden of stedelijke gesloten bouwblokken vinden we echter nergens passend binnen onze gemeente. Om voldoende woningen voor leefbare dorpen te realiseren komen ook bedrijfslocaties in Schipluiden en Maasland in aanmerking om op termijn te transformeren. Zo blijft het open landschap uitgesloten van grootschalige woningbouw en blijft de identiteit en kwaliteit van de kleinschalige dorpen behouden. Een aandachtspunt bij binnenstedelijk verdichten is klimaatadaptatie. Daarbij gaat het om voldoende waterberging en het voorkomen van hittestress. Ook de bodemkwaliteit is een aandachtspunt, vanwege het risico van historische bodemvervuiling op locaties binnen de dorpskernen. Daarom gaan wij bij plannen voor woningbouw vroegtijdig na of er sprake kan zijn van bodemvervuiling.

3.3.3 Openbare ruimte in de dorpen

De openbare ruimte in de dorpen willen we benutten voor een combinatie aan functies: bewegen, ontmoeten en sporten. Wandelpaden, speelplekken, ontmoetingsplekken, ruimten met een hoge verblijfskwaliteit en een groene omgeving dragen op deze wijze bij aan een positieve gezondheid, tegengaan van eenzaamheid en een veilige openbare ruimte.

We willen de woonomgeving in de dorpen vergroenen. Zo spelen we in op klimaatadaptatie, maar ook op vergroten van de ruimtelijke kwaliteit en zo creëren we een gezondere leefomgeving. We gaan voor een regen- en hittebestendige buitenruimte, volgens circulaire principes. Bij de inrichting van de openbare ruimte maken wij efficiënt gebruik van duurzame producten die kunnen worden hergebruikt of gerecycled. Niet alleen de openbare ruimte maar ook de tuinen van bewoners en de terreinen bij instellingen hebben hierin een rol. We betrekken dan ook burgers, bedrijven en instellingen bij de vergroening. We combineren de vergroening met het vergroten van biodiversiteit, het tegengaan van versnelde bodemdaling en het realiseren van waterberging. Dit is een aandachtspunt bij bestaande bouw, maar ook bij nieuwe ontwikkelingen.

We stemmen de inrichting van de openbare ruimte in onze dorpen beter af op het samenspel van autobereikbaarheid en langzaam verkeer. We verschuiven de

Visie | Schipluiden

- Bevolkingssamenstelling afstemmen op leefbaar en zelfvoorzienend dorp blijven
- Binnenstedelijk verdichten, passend bij kleinschalig karakter
- Groen en openbare ruimte richten op ontmoeten, bewegen en sport
- Wijken vergroenen
- '50/60 Wijken: openbare ruimte verbeteren en combineren met vergroening, energietransitie, klimaatadaptatie
- Autoverbinding om het dorp heen
- Mooie, veilige fietsverbindingen door het dorp heen
- Historisch centrum richten op horeca, streekwinkels, recreatie
- Nieuw centrum voorzieningenniveau handhaven
- Initiatieven uit samenleving flexibel stimuleren
- Kansen voor geothermie en aquathermie benutten
- Tegengaan bodemdaling
- Herontwikkeling en herkenbaar maken rijk verleden Keenenburg
- Sportvoorzieningen en Jachthaven
- Hoofdstructuur van lanen, groene randen en groene verbindingen

aandacht van de auto naar een inclusievere toegankelijkheid voor iedereen en een goede verblijfskwaliteit. We versterken de langzaam verkeersverbindingen in de dorpen. Onze dorpen vormen daarnaast een proefgebied voor nieuwe, schonere vervoersvormen.

We behouden de kwaliteit en het onderhoudsniveau van onze openbare ruimte. Specifieke aandacht geven we aan het vernieuwen van onze '50/60 wijken. Daar vervangen we op termijn ondergrondse infrastructuur zoals de riolering en richten we als gevolg van die vervanging de openbare ruimte opnieuw in. Dit doen we bij voorkeur integraal en dit combineren we met andere ambities zoals transformatie naar gasloze bebouwing, klimaatadaptie, vergroenen, en ruimte geven aan particuliere initiatieven.

3.3.4 Functies in de dorpen

Het niveau van onze winkels en maatschappelijke voorzieningen willen we in stand houden. Maar we sluiten onze ogen niet voor de landelijke trend tot krimp van detailhandel en de bedreiging van het voorzieningenniveau door de ontgroening en de vergrijzing. Ook in de dorpen willen we daarom de recreatieve potentie benutten. Recreatie en lokale streekwinkels bieden kansen voor het in stand houden van het winkelaanbod waardoor onze centra levendig kunnen blijven. Maar ook in de dorpen geldt dat we een goede balans tussen drukte en rust willen vinden. Dit sluit ook goed aan bij de Cittaslow ambitie om onze dorpen kleinschalig en lokaal te houden. Daarnaast streven we naar een passend voorzieningenniveau in dorpen op het gebied van sport, cultuur, onderwijs. Daarbij is de ambitie om de basisvoorzieningen in stand te houden, zodat onze inwoners voor hun dagelijkse boodschappen, het basisonderwijs, basiszorg, horeca, sportuitoefening en kerkgang terecht kunnen in hun eigen dorp. Voor de overige, bovenlokale voorzieningen blijven onze bewoners gebruikmaken van de voorzieningen in de omliggende centra. Deze synthese met omliggende centra draagt bij aan een duurzaam behoud en versterking van het voorzieningenniveau binnen de regio. Bij uitbreiding van bestaande bedrijven op hun huidige locatie hechten we belang aan lokaal maatwerk en hanteren we als voorwaarde dat dit gepaard gaat met een verbetering van de omgevingskwaliteit van de bedrijfslocatie, zijn omgeving en/of een ander gebied in Midden-Delfland. Verouderde bedrijventerrein in onze dorpen willen we ofwel revitaliseren en verduurzamen of transformeren naar woningen.

3.3.5 Sociale binding en samenhorigheidsgevoel

De drie dorpen kennen alle drie een hoog samenhorigheidsgevoel en de sociale binding van onze inwoners met hun dorp willen we dan ook behouden en versterken. We zetten dan ook in op zelfvoorzienende dorpen en willen voorkomen dat inwoners van het ene dorp afhankelijk zijn van voorzieningen of onderwijsfaciliteiten in het andere dorp of zelfs de stad. Om de sociale binding, het dorpsgevoel te stimuleren willen we ruimte geven aan initiatieven van inwoners, verenigingen en (onderwijs)instellingen. Wij als gemeente geven hierbij graag het laatste zetje en vervullen graag een faciliterende rol.

3.3.6 Energietransitie

Om in 2050 CO2-neutraal te zijn is het nodig om de oudere bebouwing in onze dorpen te verduurzamen en om de bebouwing in dorpen te voorzien van duurzame elektriciteit en warmte. Voor grootschalige opwekking van duurzame elektriciteit is er in onze dorpen geen ruimte. Dit zal kleinschalig plaats moeten vinden en we zullen combinaties met bijvoorbeeld Harnaschpolder en omliggende gemeenten aan moeten gaan. Op het gebied van warmte zien we voor Den Hoorn kansen om aan te sluiten op de WarmtelinQ. In Schipluiden en Maasland zetten we in op bronnen voor geothermie en aquathermie, onder de voorwaarde dat we dit veilig, landschappelijk passend en in harmonie met de bodemkwaliteit, het ecosysteem en ondergrondse ruimteclaims af kunnen stemmen.

3.3.7 Accentverschillen per dorp

Naast deze ambities voor onze drie dorpen zijn er uiteraard accentverschillen per dorp. Ieder dorp heeft een eigen ontstaansgeschiedenis die nog steeds zichtbaar is in de onderscheidende identiteit binnen de lokale samenlevingen.

Zo willen we Den Hoorn specifiek meer richten op het water, zelfstandig en lokaal ten opzichte van Delft laten blijven, een kwalitatieve centrumimpuls geven en het centrum verkeersluwer maken. Daarnaast richt Den Hoorn zich meer en meer op het tuinbouwverleden.

In Maasland zetten we in op het verbeteren van de entrees tot het dorp en het verbeteren van recreatiemogelijkheden. Dit doen we, in samenhang en samenwerking met Maassluis, door het beter bereikbaar maken van de Monstersche Sluis, de doorvaarbaarheid hier naar toe te vergroten en de Maaslandse Poort als recreatieve poort te ontwikkelen. We willen daarnaast het centrum van Maasland levendiger en aantrekkelijker maken. Om dit te bereiken nemen we in onderlinge samenhang een aantal maatregelen die daartoe een bijdrage gaan leveren. Het dorpscentrum is een langgerekt 'kralensnoer' van pleinen tussen het Kerkplein en de winkelconcentratie Veldesteijn en Het Spreeuwenest. Elk onderdeel in het kralensnoer willen wij een eigen karakter en uitstraling geven. Het Kerkplein met religie en cultuur, het Pynasplein en de omgeving van het voormalig gemeentehuis met cultuur en ontmoeting en Veldesteijn/Het Spreeuwenest met het accent op economische en handelsactiviteiten. Door het treffen van maatregelen willen wij de functie van de 's-Herenstraat als verbindend element in het kralensnoer geschikter maken als fiets- en voetgangersverbinding. Ten slotte zetten we ons in om een duurzame oplossing te vinden voor de hoge verkeersintensiteit op de Oude Veiling teneinde hier de veiligheid en bereikbaarheid te waarborgen.

In Schipluiden hechten we veel waarde aan het herkenbaar maken van de cultuurhistorie. Een voorbeeld is de herontwikkeling van het gebied achter het centrum (Keenenburg) waar de planontwikkeling verwijst naar het rijke verleden. Daarnaast geven we in Schipluiden prioriteit aan stimuleren van fietsverkeer door het centrum in plaats van eromheen en het voorkomen van versnelde bodemdaling.

3.4 Harnaschpolder

Ieder deelgebied van Midden-Delfland kan op zijn eigen manier concreet bijdragen aan de algemene gemeentebrede ambities. Zo ook ons regionale bedrijventerrein Harnaschpolder. Dit gebied herbergt veel bedrijven die een rol spelen in de economische kracht van de MRDH. Door hier ruimte aan deze bedrijven te bieden kunnen we onze dorpen en ons landschap vrij houden van niet passende, intensieve of overlastgevende bedrijvigheid

3.4.1 Regionale afstemming

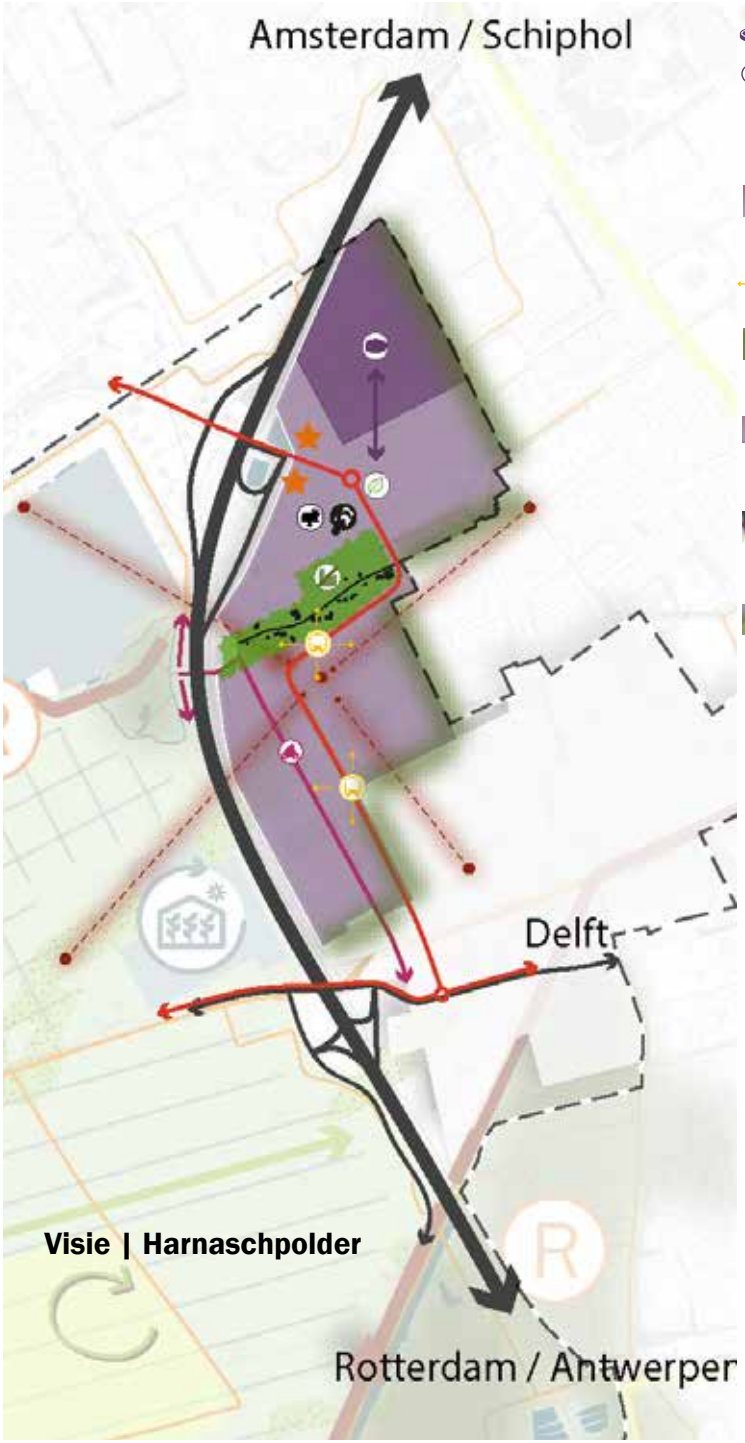
We willen Harnaschpolder verder ontwikkelen als belangrijk bedrijventerrein in de MRDH. We bieden daarbij ruimte aan een grote mix aan bedrijven. Harnaschpolder krijgt géén specifiek segment. Harnaschpolder is door haar ligging en ontsluiting aan te merken als regionaal bedrijventerrein. De invulling stemmen we dan ook af met onze regionale partners. Harnaschpolder moet complementair zijn aan andere terreinen in de MRDH en niet concurrerend.

3.4.2 Een schoon en duurzaam bedrijventerrein

Harnaschpolder wordt een duurzaam bedrijventerrein. Zwaardere bedrijvigheid met een te grote belasting op het milieu en de omgevingskwaliteit sluiten we zoveel mogelijk uit. Daarnaast zien we het bedrijventerrein zelf als bron voor schone energie. In tegenstelling tot onze dorpen en ons landschap is grootschalige zonne- of windenenergie hier wel mogelijk. Met name de grote dakoppervlakten en parkeerterreinen bieden kansen voor zonne-energie. Verder zien we mogelijkheden voor circulaire initiatieven, groene daken en gevels, een groene inrichting van bedrijfspercelen en openbare ruimte en een schonere mobiliteit door fietsverbindingen, openbaarvervoersontsluiting en laadpunten voor elektrisch rijden.

3.4.3 Hoofdstructuur en ruimtelijke kwaliteit

Harnaschpolder is en blijft meer dan alleen een te ontwikkelen bedrijventerrein. We willen voorkomen dat het gehele gebied een invulling krijgt met bedrijfspercelen. De groene buffer met daarin de Woudselaan als historisch lint behouden we. Het blijft een groen lint waaraan wordt gewoond en dat een belangrijke recreatieve stad-landverbinding tussen Delft/Rijswijk en Midden-Delfland vormt. Ook de Harnaskade behouden we als een belangrijke groene schakel die cultuurhistorisch waardevol is, onderdeel uitmaakt van ons robuuste netwerk van wandel- en fietsverbindingen en voor een snelle verbinding tussen Schipluiden en

- Regionale rol vervullen en ruimte bieden aan mix aan bedrijven
- Onderscheid waterzuivering en 'schoner' deel van het bedrijventerrein
- Duurzaam bedrijventerrein door benutten daken voor zonne-energie
- Vergroenen bedrijfspercelen en klimaatadaptieve gebouwen
- Bedrijventerrein met sterke fietsverbindingen naar omliggende dorpen en landschap
- Bedrijventerrein met sterke OV-bereikbaarheid
- Behouden groene buffer Woudselaan, hier geen grootschalige bedrijvigheid toestaan
- Sterke ontsluiting en directe aantakkingen op snelweg
- Accenten bij poorten aan belangrijkste zichtlocaties
- Rand nabij snelweg: aandacht voor representativiteit en/of landschappelijke inpassing
- Aandacht voor passende overgang tussen bedrijventerrein en aangrenzend woongebied

Harnaschpolder zorgt. Deze twee structuren vormen samen met de ontsluitingsstructuur over het terrein de hoofdstructuur voor Harnaschpolder. Daarnaast willen we op het bedrijventerrein zelf ook een hoge ruimtelijke kwaliteit realiseren.

3.4.4 Overige functies

Voor het te ontwikkelen deel van het terrein zetten we primair in op bedrijvigheid als hoofdfunctie. De entree tot het bedrijventerrein bij snelwegaansluiting Den Haag Zuid kan hiervan afwijken. Hier kunnen een hotel en een foodcourt als afwijkende functies een aantrekkelijke entree tot het terrein vormen. Overige verblijfsfuncties of publieksaantrekkende voorzieningen vinden we in het kader van veiligheid geen passende functies op dit bedrijventerrein.

3.4.5 Randen

Harnaschpolder wordt een bedrijventerrein van hoge kwaliteit. Aan de randen worden achterkanten van bedrijfspercelen daar waar mogelijk landschappelijk ingepast met groen en water. Zeker aan de randen die grenzen aan bestaand woongebied is dit belangrijk. Hier willen we de overgang tussen bedrijvigheid en wonen zo zacht mogelijk plaats laten vinden.

Hoofstuk 4 | Zo maken we de visie waar

4.1 Inleiding

De omgevingsvisie Midden-Delfland geeft de hoofdlijnen van de gewenste ontwikkeling van de gemeente weer. Het gaat hierbij zowel om de ontwikkelingen gemeentebreed, maar ook per deelgebied. We onderscheiden daarbij de deelgebieden ‘dorpen’, ‘buitengebied’ en ‘Harnaschpolder’.

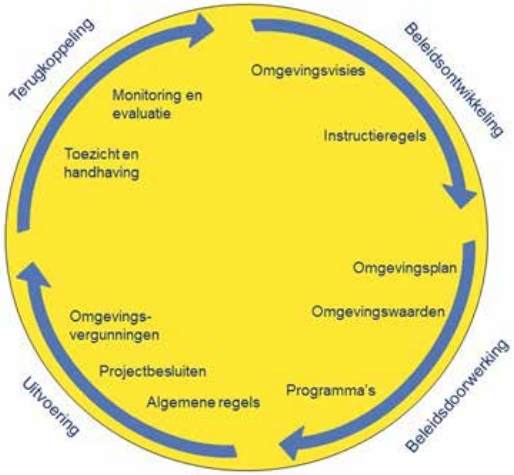
De omgevingsvisie vervangt de structuurvisie Midden-Delfland 2025 uit 2011. Met het vaststellen van deze omgevingsvisie is deze structuurvisie ingetrokken. De beleidsnotitie ‘Afkoop sociale woningbouw bij kleine bouwprojecten” die een bijlage was van deze structuurvisie blijft gehandhaafd als bijlage bij deze omgevingsvisie. Deze beleidsnotitie bevat de regels over het afkopen van een tekort aan sociale woningen bij kleinschalige bouwprojecten in die gevallen dat het niet mogelijk of wenselijk is om 30% sociale woningbouw te realiseren bij bouwprojecten met minder dan tien woningen.

De volgende stap is de uitvoering. De omgevingsvisie is onderdeel van het instrumentarium van de Omgevingswet. De ontwikkeling van de leefomgeving wordt in meerdere instrumenten uitgewerkt. Deze omgevingsvisie geeft per thema, gemeentebreed en per deelgebied ambities, opgaven, kansen en beperkingen weer. Deze hoofdlijnen vormen de basis voor uitvoering. Dit hoofdstuk geeft richting aan de uitvoering. Daarnaast is de noodzaak tot flexibiliteit en adaptiviteit bij de uitvoering van de omgevingsvisie in dit hoofdstuk opgenomen. Ontwikkelingen leiden er namelijk toe dat de omgevingsvisie geen statisch document is. Er zullen altijd ingewikkelde keuzes moeten worden gemaakt voor de leefomgeving. Soms kan dat leiden tot de noodzaak tot actualisatie. De inbedding van de omgevingsvisie in de beleidscyclus geeft inzicht in de samenhang tussen de instrumenten omgevingsvisie, programma en omgevingsplan. Ten slotte staat in het verlengde daarvan de monitoring en evaluatie beschreven en hoe actualisaties vorm krijgen.

4.2 Strategische uitvoeringsagenda

Inwoners, ondernemers, organisaties en overheid zijn samen verantwoordelijk voor de realisatie van de doelen en opgaven uit de omgevingsvisie. Daarbij zoeken we een effectieve samenwerking binnen Midden-Delfland en in de regio. Dit vergt een rolverdeling tussen overheid en samenleving waar op een zorgvuldige manier vorm aan moet worden gegeven. In Midden-Delfland is die samenwerking vanuit het verleden sterk aanwezig. De omgevingsvisie is de basis voor uitwerking en uitvoering en nodigt nog meer uit om dit in gezamenlijkheid te doen. Hieronder is richting gegeven aan verdere uitvoering van ambities en opgaven uit de omgevingsvisie. Onderstaande acties zijn richtinggevend en kunnen altijd worden aangevuld.

- We omarmen initiatieven van de samenleving als deze in lijn zijn met de omgevingsvisie. Hierbij stellen we het leven van de bewoners en het dagelijks gebruik van de leefomgeving centraal en zorgen we als gemeente voor goede communicatie, voorlichting en begeleiding van de initiatieven. Zo verbeteren we de samenwerking met onze samenleving.
- We vertalen de omgevingsvisie in een juridisch bindend omgevingsplan inclusief omgevingswaarden.
- We vertalen de omgevingsvisie in het instrument programma’s als we bepaalde onderwerpen en opgaven uit de omgevingsvisie verder uit willen werken.

4.3 Inbedding in de beleidscyclus

De instrumenten van de Omgevingswet volgen de beleidscyclus. Hiermee wordt structuur gegeven aan de inzet van die instrumenten. De ontwikkeling van de fysieke leefomgeving wordt grofweg in drie instrumenten van de Omgevingswet gevat. Naast deze omgevingsvisie zijn dat de programma's en het omgevingsplan. In onderstaande figuur is de beleidscyclus en de samenhang tussen de instrumenten weergegeven.

4.3.1 Beleidsontwikkeling – Omgevingsvisie

De omgevingsvisie geeft de ambities en doelstellingen voor de lange termijn ontwikkeling van de fysieke leefomgeving weer. Op basis van dit kaderstellend document wordt integraal beleid ontwikkeld om de ambities en doelstellingen verder in te vullen. Dit wordt vorm gegeven in de volgende instrumenten.

4.3.2 Beleidsdoorwerking – Programma's

De ambities en opgaven op hoofdlijnen, die in de omgevingsvisie staan beschreven, worden waargemaakt door concrete projecten en concreet beleid. In het verlengde van de omgevingsvisie stellen we programma's op met integrale projecten voor gebieden of thema's. De exacte invulling hiervan moet nog worden bepaald. We streven naar een adaptieve planning en aanpak in de invulling van programma's. Dit om onverwachte en ingrijpende ontwikkelingen op de juiste manier te kunnen opvangen. In de paragraaf Strategische uitvoeringsagenda is richting gegeven aan onderwerpen die in de programma's worden uitgewerkt.

4.3.3 Beleidsontwikkeling/doorwerking – Omgevingsplan

Het omgevingsplan vervangt als instrument van de Omgevingswet de bestemmingsplannen. Er komt een integraal omgevingsplan voor de hele gemeente dat de planologisch-juridische verankering biedt van ontwikkelingen en mogelijkheden. De uitwerking kan in deelgebieden plaatsvinden. Het omgevingsplan bevat de regels per locatie wat wel en wat niet mag. Het doel van het omgevingsplan onder de Omgevingswet is om op een flexibele manier met regels om te gaan. Op basis van omgevingswaarden wordt op meer kwalitatieve wijze invulling gegeven aan de (on)mogelijkheden voor een gebied. Belangrijk in het omgevingsplan zijn onder andere de volgende zaken:

- Op basis van de kwaliteiten die in de omgevingsvisie zijn beschreven omgevingswaarden opstellen.
- Opstellen van regels op basis van de omgevingswaarden en de ambities uit de omgevingsvisie.

4.4 Sturing, monitoring, evaluatie en actualisatie

4.4.1 Sturingsfilosofie

Tijdens het opstellen van de omgevingsvisie zijn verschillende aspecten van de sturingsfilosofie die passen bij de gemeente Midden-Delfland naar boven gekomen. Hierbij gaat het om de wijze waarop we omgaan met de mogelijkheden en kansen die de Omgevingswet biedt op bijvoorbeeld het gebied van integraliteit en de wisselwerking tussen overheid en samenleving. De omgevingsvisie geeft de raad een instrument in handen om op hoofdlijnen te sturen welke ontwikkelingen er in de fysieke leefomgeving gewenst zijn. Hierbij is, volgens de filosofie van de Omgevingswet, meer ruimte voor initiatieven, maar moet participatie met en het draagvlak onder omwonenden en stakeholders zorgvuldig gebeuren. Daar moeten afspraken over worden gemaakt. Dit betekent een veranderende rol voor college en raad. Deze omgevingsvisie biedt deze ruimte en stelt ambities, kaders en richtlijnen ten aanzien van de ontwikkeling van de leefomgeving. Deze worden uitgewerkt en verdiept in de programma's. De Omgevingswet schrijft voor dat het bevoegd gezag voor programma's het college is. Deze zullen in samenspraak met de raad tot stand komen. De raad heeft een kaderstellende rol en vult deze in vanuit het omgevingsplan. Daarmee verankert de raad de kaders en richtlijnen vanuit de visie en de doorvertaling in programma's in het omgevings-

plan. De raad heeft dan de gewenste instrumenten in handen om de gestelde ambities in de omgevingsvisie waar te maken.

4.4.2 Monitoring, evaluatie en actualisatie

Ontwikkelingen volgen elkaar steeds sneller op, monitoring en evaluatie is belangrijk om de vinger aan de pols te houden. De verantwoordelijkheid voor de monitoring en evaluatie moet een plaats krijgen in de ambtelijke organisatie. Dit ziet er op hoofdlijnen als volgt uit:

- Er wordt een permanente monitoring opgezet waarbij op basis van ontwikkelingen in de gaten wordt gehouden of bijsturing gewenst is.
- Periodiek vindt er een evaluatie plaats van de omgevingsvisie. Hierin wordt uitgebreider stilgestaan bij het effect van ontwikkelingen op de gestelde ambities, opgaven en uitwerking. Ook wordt meegenomen hoe participatie en de rolverdeling tussen gemeentelijke overheid en samenleving loopt.
- Zo nodig vindt een actualisatie van de omgevingsvisie plaats. Te beginnen met de omgevingsvisie 2.0 die in participatie tot stand zal komen.

Hiermee zorgen voor de nodige flexibiliteit waarbij effectief gebruik wordt gemaakt van het instrumentarium van de Omgevingswet. Zo zorgen we ervoor dat complexe keuzes die in de toekomst moeten worden gemaakt goed landen in de omgevingsvisie en het daarmee geen statisch document wordt, maar meebeweegt met ontwikkelingen.

